

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
KŪNO KULTŪROS IR SPORTO EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Raimantas Vaitkus

Kūno kultūros ir sporto edukologijos (specializacija – sporto edukologija)
magistrantūros studentas

**LIETUVOS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ MOKINIŲ OLIMPINIO
UGDYMO SISTEMOS EFEKTYVUMAS
(LIETUVOS MOKINIŲ OLIMPINIO FESTIVALIO ATVEJIS)**

Magistro darbas

Mokslinė vadovė
doc. dr. Laimutė Bobrova

Šiauliai, 2011 m.

Darbas originalus.....Raimantas Vaitkus
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3.
SUMMARY	4.
ĮVADAS	5.
1. MOKINIŲ OLIMPINIO UGDYMO TEORINĖS TYRIMO PRIELAIDOS	8.
1.1. Olimpino ugdymo samprata ir jo formavimosi prielaidos	8.
1.1.1. Kūno kultūros ir sporto vaidmuo mokinio asmenybės ugdymo procese.....	9.
1.1.2. Kilnaus ir garbingo elgesio ugdymas sporto varžybose.....	11.
1.1.3. Olimpino ugdymo įtaka ugdant visapusišką asmenybę.....	13.
1.2. Olimpino ugdymo programos įgyvendinimas Lietuvoje	16.
1.2.1. Olimpino ugdymo programos paskirtis ir uždaviniai.....	16.
1.2.2. Vaikų ir jaunimo olimpini ugdymas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose.....	21.
1.2.3. Lietuvos mokinių olimpino festivalio vykdymo sistema.....	23.
2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS	27.
2.1. Tyrimo metodai ir organizavimas.....	27.
2.2. Tyrimo imtis.....	28.
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ	29.
3.1. Lietuvos mokinių olimpino festivalio turinio raiška studentų Sporto centro varžybose.....	29.
3.2. Lietuvos mokinių olimpino festivalio turinio raiškai savivaldybių varžybose.....	34.
3.3. Savivaldybių mokinių aktyvumas Lietuvos mokinių olimpino festivalio varžybose.....	38.
3.4. Lietuvos mokinių olimpino festivalio efektyvumo vertinimas.....	41.
3.5. Veiksniai lemiantys Lietuvos mokinių olimpino festivalio dalyvių aktyvumą.....	43.
3.6. Lietuvos mokinių olimpino festivalio sistemos tobulinimo analizė.....	47.
3.7. Olimpino ugdymo efektyvumas Lietuvos mokinių olimpiniam festivalyje.....	49.
DISKUSIJA	52.
IŠVADOS	53.
REKOMENDACIJOS	54.
LITERATŪRA	55.
PRIEDAI	60.

SANTRAUKA

LIETUVOS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLŲ MOKINIŲ OLIMPINIO UGDYMO SISTEMOS EFEKTYVUMAS (LIETUVOS MOKINIŲ OLIMPINIO FESTIVALIO ATVEJIS)

Magistro darbas

Olimpinis ugdymas Lietuvoje yra naujoviška ir netradicinė vaikų bei jaunimo fizinio aktyvinimo forma. Todėl pasigendama mokslinių rekomendacijų, kurios padėtų organizacijoms, besirūpinančioms mokinių olimpinio ugdymu per sportą efektyvinti mokinių užimtumą, skatinti fizinį aktyvumą, ugdant visapusišką asmenybę ir diegiant humanistinius olimpinio švietimo idealus bei vertybines nuostatas. Viena iš efektyvių neformaliojo olimpinio ugdymo veiklos sričių - Lietuvos mokinių olimpinio festivalio (LMOF) vykdymas ir idėjos plėtotė. Lietuvos mokinių olimpinis festivalis vyksta jau šeštus metus, tačiau jo nauda ir efektyvumas olimpiniam vaikų ir jaunimo ugdymui dar nebuvo tirtas.

Tyrimo objektas - mokinių olimpinio ugdymo sistemos efektyvumas, grindžiamas LMOF atveju.

Tyrimo tikslas - ištirti mokinių dalyvavimo aktyvumą Lietuvos mokinių olimpiniam festivalyje ir pagrįsti olimpinio ugdymo sistemos efektyvumą.

Tyrimo metodai:

1. Teoriniai: literatūros šaltinių analizė ir apibendrinimas;
2. Empiriniai: apklausa raštu;
3. Statistiniai: statistinė tyrimo duomenų analizė.

Tyrimo imtis: 58 (iš 60-ies) miestų, rajonų savivaldybių švietimo ir sporto padalinių specialistų, atsakingų už mokinių kūno kultūrą ir sportą apklausa, bei 5 metų vykdomo LMOF varžybų protokolai (daugiau nei 1900 protokolų).

Tyrimas buvo atliktas remiantis humanistinėmis, aktyvaus ugdymo ir šiuolaikinės motyvacijos metodologinėmis teorijomis.

Magistro darbo konceptualioje dalyje susistemintos ir apibendrintos mokinių olimpinio ugdymo teorinės tyrimo prielaidos. Apibendrinta įvairių autorių nuomonė, teigianti, kad sportinių varžybų išraišką yra ypatinga kultūrinė priemonė puoselėjanti olimpinę idėją, nes skatina gyventi laikantis garbingo žaidimo, kilnaus elgesio principų.

Tyrimų darbo dalyje atlikta Lietuvos mokinių aktyvumo analizė, pasireiškianti jų dalyvavimu LMOF programoje. Tiriamųjų nuomone LMOF ugdo mokinių patriotizmo jausmą, motyvuoja sportuoti, siekti meistriškumo bei propaguoti sveiką gyvenimo būdą ir tuo pačiu atveria galimybes formuoti vertybines nuostatas.

Tyrimo rezultatai patvirtino hipotezę, teigiančią, kad Lietuvos mokinių olimpinio festivalio programos vykdymas skatina olimpinio ugdymo sistemos efektyvumą, pasireiškiantį prasmingu mokinių užimtumu, fiziniu aktyvumu ir vertybių kaita.

SUMMARY

EFFICIENCY OF OLIMPIC EDUCATION SYSTEM IN LITHUANIAN COMPREHENSIVE SCHOOLS (case of lithuanian pupils' Olympic festival)

Master's Thesis

Olympic education in Lithuania is an innovative and unconventional form of children and youth physical activation. Therefore, there is a lack of scientific advice to assist organizations that deal with pupils' Olympic education, making occupation of pupils more effective through sports, encouraging physical activity, developing a comprehensive personality and implementing humanistic ideals and values of the Olympic education. One of the most effective fields of non-formal education activities is the implementation and development of the idea of Lithuanian Pupils' Olympic Festival (LPOF). Lithuanian Pupils' Olympic Festival is held already for sixth consecutive year, but its usefulness and effectiveness for children and youth Olympic development has not been investigated yet.

The subject of the research is the effectiveness of the Olympic pupils' education system, based on the LPOF case.

The aim of the research is to analyse the activeness of Lithuanian pupils' participation in the Olympic Festival and to reason the effectiveness of the Olympic education system.

Methods of the research: theoretical: analysis and generalisation of literature sources; empirical: a survey in writing; statistical: statistical analysis of the research data.

Scope of the research: the survey of 58 professionals responsible for pupils' physical education and sport (of 60) cities and districts of local municipal educational establishments, and records of LPOF competitions held for 5 years (more than 1900 protocols).

The research was conducted on the basis of humanistic, active education and modern educational theories of motivation.

In the conceptual part of the thesis, we have systematized and generalized theoretical assumptions of the research of the pupil's Olympic education. Here, we have presented the generalised opinion of various authors, claiming that the expression of sports competitions is a particular cultural instrument upholding the Olympic idea, because it promotes living observing rules of clean game, noble principles of conduct, when climbing to a peak of achievements.

In the empirical part of the work, we have carried out the analysis of Lithuanian pupils' activity evidencing by their participation in the program LPOF. According to the respondents, the LPOF develops a sense of pupils' patriotism, motivates going in for sports, achieving excellence and promoting healthy lifestyle and at the same time it unbars the opportunities for formation of values.

The results of the research confirmed the hypothesis, stating that implementation of the program of Lithuanian Pupils' Olympic Festival promoted the effectiveness of Olympic educational system evidencing by meaningful pupils' occupation, physical activity and change of values.

IVADAS

Aktualumas ir problema. Globalių socialinių ir kultūrinių pokyčių kontekste formuojantis naujiems visuomenės poreikiams, didėjant laisvalaikio įtakai šiuolaikiniame pasaulyje, kyla ypatingų reikalavimų švietimo sistemai. (Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas, 2003).

„Konfliktai, smurtas, narkotikai, nusikaltimai, terorizmas... Deja, tokia šiuolaikiniame pasaulyje gyvena dabartiniai mokiniai. Kad jame prisitaikytų, rastų savo vietą, nesukluptų, nepalūžtų, mes, suaugusieji turime jiems padėti – organizuojant mokinių užimtumą“ (Bulotaitė, Gudžinskienė, 2004, p. 5).

Mokinys, kuris renkasi nejudrų, tačiau jam įdomų gyvenimo būdą prie kompiuterio, televizoriaus, kuriam trūksta valios, kurį traukia gatvės gyvenimas, vilioja psichotropinių medžiagų platintojai, kuris nesiekia tobulinti savęs, kelia didelį rūpestį visuomenei ir tampa didele neužimto jaunimo raidos dalimi ir blogos visuomenės sveikatos priežastimi (Grinienė, 1998; Juškelienė, 2003).

Siekiant užkirsti kelią nusikalstamumui, sprendžiant užimtumo problemas ir gerinant mokinių sveikatą, skatinant juos sistemingai mankštintis ir sąmoningai rūpintis savo sveikata, būtina ieškoti naujoviškų, netradicinių aktyvumo formų. A. Poviliūnas (2002) teigia, kad viena iš naujoviškų ir savo turiniu patrauklių ugdymo formų yra olimpinis ugdymas, kuris jau įrodė savo reikalingumą įvairiose užsienio šalyse ir dabar plačiai taikomas Lietuvoje.

Olimpinio ugdymo pamatas – olimpizmas. Olimpinėje chartijoje (2004) olimpizmas apibūdinamas kaip gyvenimo filosofija, aukštinanti ir į darnią visumą jungianti kūno, valios ir proto savybes. Jo tikslas - sportu ugdyti harmoningą žmogų, padėti kurti taikią visuomenę, besirūpinančia žmogaus orumo saugojimu. Olimpizmo išraiška laikomas olimpinis sąjūdis, kurio tikslas plėtoti taikesnę ir geresnę pasaulio kūrimą, sportu ugdant jaunimo olimpizmo dvasią.

Siekdami skleisti olimpinio sąjūdžio idėjas, organizuoti sporto renginius, diegti ir tvirtinti įpročius, garbingai kovoti su varžovais, kilniai elgtis, plačiau įtraukti sporto mokslo potencialą į vaikų ir jaunimo ugdymą, 2000 m. birželio 2 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Kūno kultūros ir sporto departamentas ir Lietuvos olimpinė akademija pasirašė sutartį, kurios objektas – integruojamosios vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo programos įgyvendinimas.

Sutartyje olimpinis ugdymas apibrėžiamas kaip programos turinys, integruotinas į visą formalųjį ir neformalųjį ugdymo procesą. Turinyje teigiama, kad programa skiriama ne vien varžyboms, bet ir rungtyniavimo, bendravimo vertybėms, skirta ne tik sportinei veiklai, bet ir žmogaus asmenybei, jo sveikai gyvensenai tobulinti, sveikam gyvenimui ir šiandienos supratimu - žmogaus gyvenimo kokybei.

Programai įgyvendinti 2002 metais parengtas ir toliau tęsiamas projektas „Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas šalies mokyklose“, kuriuo siekiama, kad olimpizmo idėjos būtų integruojamos į visų tipų įstaigų (ikimokyklinio, pradinio, vidurinio, gimnazijų, profesinio) ugdymo turinį.

Filosofas Aristotelis kėlė klausimą: jei žmogus visą laiką dirba, kaip jis gali tapti asmenybe? Jo teigimu tik laisvas laikas yra kūrybos erdvė. Todėl būtų naivu manyti, kad tik per pamokas yra įmanoma perteikti olimpinio ugdymo vertybes. Mokiniai svarbu pačiam pajusti olimpinio ugdymo dvasią sportuojant po pamokų ir dalyvaujant varžybose. Todėl programoje *“Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas šalies mokyklose“* Lietuvos mokinių olimpinis festivalis (LMOF) yra vienas iš pagrindinių neformaliojo olimpinio ugdymo veiklos įgyvendinimo sričių, kurio tikslas yra kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto sąjūdį, o ypač tuos vaikus, kurie nedalyvauja organizuotoje sporto mokyklų veikloje.

Lietuvos mokinių olimpinis festivalis vyksta jau šeštus metus, tačiau jo organizatoriai negali tiksliai pasakyti, kiek mokinių dalyvauja šiame sporto sąjūdyje. Jie teigia, kad tik graži idėja skatina organizuoti LMOF, o jo nauda ir efektyvumas dar nebuvo tirti.

Mokyklos mokinių dalyvavimas Lietuvos mokinių olimpiniam festivalyje (LMOF) nėra privalomas. Didelę reikšmę mokyklų mokinių aktyvumui turi miestų ir rajonų kūno kultūros ir sporto padalinių specialistai, kurie deleguoja mokyklų komandas į šalies mokinių olimpinio festivalio varžybas. Gal todėl tampa ypač svarbu sužinoti jų požiūrį apie šią olimpinio ugdymo sistemą.

F. Beleškevičienės (2007) nuomone kiekvienos organizacijos, besirūpinančios mokinių ugdymu, pareiga kūno kultūrą ir sportą paversti patrauklia, visiems prieinama visapusiško auklėjimo dalimi, ugdančia fiziškai ir dvasiškai gražų ir tvirtą mūsų šalies pilietį. O kaip teigia Pjeras de Kubertenas (1863-1937) „...ateitis priklauso ne didžiausioms tautoms, bet turinčioms geriausias auklėjimo sistemas“. Šį teiginį patvirtina E. Martišauskienė (2004), M. Barkauskaitė (1999), A. G. Davidavičienė (2001), nurodydamos, jog nuo auklėjimo priemonių parinkimo priklauso mokinio vertybinių nuostatų formavimasis ir tolesnis elgesys visuomenėje.

Olimpinio ugdymo pedagoginius ypatumus nagrinėjo įvairūs užsienio šalių mokslininkai (Ефременков, 1998; Сергеев, 2000; Столяров 2002; Манько, Аллакаева, 2002; Меликсетян, 2002; Пирожников, 2002).

Olimpinį ugdymą, kaip pedagoginę sistemą Lietuvos bendrojo lavinimo mokykloje, tyrinėjo I. Smalinskaitė (2003). Autorė pabrėžia, jog olimpinio ugdymo programų įgyvendinimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose tebėra viena silpniausių pedagoginio darbo su jaunimu grandžių. Todėl būtina tobulinti olimpinio ugdymo sistemos įgyvendinimo priemones. Pasigendama mokslinių rekomendacijų, kurios padėtų organizacijoms, besirūpinančioms mokinių olimpinio ugdymu, per sportą efektyvinti mokinių užimtumą, ugdant visapusišką asmenybę ir diegiant humanistinius olimpinio

švietimo idealus ir vertybines nuostatas. Tai leidžia teigti apie analizuojamos problemos aktualumą ir mokslinių tyrimų šia linkme būtinumą.

Tyrimo objektas - mokinių olimpinio ugdymo sistemos efektyvumas, grindžiamas LMOF atveju.

Tyrimo hipotezė - Lietuvos mokinių olimpinio festivalio sistema efektyvina olimpinį ugdymą, pasireiškiantį prasmingu mokinių užimtumu, fiziniu aktyvumu ir vertybių kaita.

Tyrimo tikslas - ištirti mokinių dalyvavimo aktyvumą Lietuvos mokinių olimpiame festivalyje ir pagrįsti olimpinio ugdymo sistemos efektyvumą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti ir apibendrinti olimpinio ugdymo sistemą Lietuvoje, grindžiant LMOF atvejo analize.

2. Nustatyti LMOF dalyvių aktyvumo dinamiką.

3. Ištirti mokinių dalyvavimo varžybose lemiančius veiksnius, siekiant LMOF organizavimo sistemos efektyvinimo.

4. Pateikti rekomendacijas olimpinio ugdymo sistemos tobulinimui.

Tyrimo metodai:

1. Teoriniai: literatūros šaltinių analizė ir apibendrinimas.

2. Empiriniai: apklausa raštu;

3. Statistiniai: statistinė tyrimo duomenų analizė.

Tyrimu duomenys apdoroti kompiuterine programa Microsoft Excell.

Tyrimas buvo atliktas remiantis šiomis metodologinėmis nuostatomis:

1. Humanistinių teorijų (Maslow 1979; Rogers, 1965, 1969) nuostatomis, kuriomis pagrįstas holistinis fizinis ugdymas, individo visybiškumas ir nedalomumas, jo laisvė ir nepriklausomybė, įgimtų gebėjimų ugdymas ir saviraiška.

2. Aktyvaus ugdymo teorija, akcentuojančia, jog mokinys – ugdymo proceso subjektas. Jis kaupia patirtį, pats aktyviai veikdamas, bandydamas ir eksperimentuodamas. Kiekvienas vaikas susidaro savitą patirties kaupimo stilių, pasaulio pažinimo strategiją (Leveckienė, Kardelis, 1999).

4. Šiuolaikinės motyvacijos teorijomis (Deci, Ryan, 1985; Duda, Hall, 2001), akcentuojančiomis individų motyvaciją fiziniam aktyvumui ir sportinei veiklai.

Tyrimo apimtis: 58 (iš 60-ies) miestų, rajonų savivaldybių švietimo ir sporto padalinių specialistų, atsakingų už mokinių kūno kultūrą ir sportą apklausa.

Darbo struktūrą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas ir 12 priedų. Darbe pateikiami 27 paveikslai.

1. MOKINIŲ OLIMPINIO UGDYMO TEORINĖS TYRIMO PRIELAIDOS

1.1. Olimpinio ugdymo samprata ir jo formavimosi prielaidos

Lietuvoje randama įvairių ugdymo apibrėžimų, iš kurių jis suprantamas kaip ugdytojų bei ugdomųjų bendra veikla ir jų sąveika. V. Rajackas (1997) ugdymą apibudina kaip visuomenės – socialinės patirties jaunosios kartoms perdavimą, siekiant parengti juos gyvenimui ir darbui. Kalbėdamas apie ugdymą L. Jovaiša (1987) pabrėžia, kad ugdymo sąveikos apimtis didelė: ji apima auginimą, švietimą, mokymą, lavinimą, auklėjimą, formavimą“.

S. Šalkauskio (1992) teigimu ugdymas yra bendras visos asmenybės lavinimas, apimantis žmogaus visumą. Turi būti ugdoma kartu ir žmogaus kūnas, ir dvasia, nes žmogus nėra nei vienas kūnas, nei viena dvasia, bet sudaro vieną psichofizinę substanciją, kurioje kūnas turi įtakos dvasios reiškimuisi, o iš kitos pusės dvasia veikia kūną. Kitaip tariant, žmogaus kūnas ir dvasia turi įtakos vienas kitam. Taigi ir gyvenime, ir ugdyme privalu derinti dvasinę ir fizinę žmogaus puses, kad jiedvi atitiktų substancinės vienybės reikalavimus.“

Lietuvos pedagoginėje terminologijoje olimpinio ugdymo sąvoka yra ganėtinai nauja, nors užsienyje mokslinės literatūros autoriai (Любышева, 1999; Muller, 2000) olimpinio ugdymo srityje jau yra pažengę ir turi nemažą įdirbį. V. Stoliarovas (1998) olimpinių ugdymą apibudina kaip sudėtinį junginį iš trijų artimai susijusių bet nepriklausomų sistemų: 1) žinių sistemos; 2) motyvacijos ir požiūrių sistemos; 3) asmeninių gebėjimų ir įgūdžių sistemos.

H. Ren. (2000) teigia kad olimpinių ugdymas yra procesas, kurio metu žmonės suvokia ir perima olimpizmo skelbiamas vertybes per įvairias šio proceso modifikacijas, neatsitolinant nuo olimpizmo principų. Todėl daugelis autorių laikosi nuomonės, jog olimpinio ugdymo sąvoka neatsiejama nuo olimpizmo sampratos.

Olimpinių ugdymo pradininkas buvo P. de Kubertenas (1863-1937), kurio pagrindinis tikslas buvo įgyvendinti švietimo reformą Prancūzijos mokyklose. Jis siekė paversti sportą sudedamąja mokyklos dalimi ir įtraukti sporto mokslą, apimančią tiek kūną, tiek protą, tiek mąstymą. Jis suprato, kad jaunų žmonių moralinė jėga gali būti išlaisvinta per individualią patirtį sportinėje veikloje ir ten prisikelti kaip visuminis procesas (Karoblis, 2006).

P. Karoblis (2006) pabrėžia, kad pirmosios olimpinės žaidynės reiškė P. de Kuberteno vizijų internacionalizaciją, kur pirmenybė buvo teikiama taikos tarp tautų idėjai. Jo žvilgsnis buvo nukreiptas į tautų bendradarbiavimą, siekiant taikos ir internacionalizmo, išreiškiant olimpinių žaidynių ceremonijoje taikius žmonijos norus. Taika ir darna tarp tautų skatina visuomenės, kuri rūpintųsi žmogaus garbės saugumu, sukūrimą.

P. de Kubertenas stengėsi, kad olimpinėse žaidynėse dalyvaujantys dalyviai taptų jaunos kartos modeliai. Šį teiginį patvirtina ir Tarptautinio olimpinio komiteto prezidento dr. Jacques'o Rogge'o (Žako Rogo, 2006) žodžiai: „P. de Kubertenas ir jo šalininkai, nusprendę atgaivinti senovės Graikijos olimpinės žaidynės, stengėsi panaudoti sportą tam, kad mokytų pasaulio jaunimą svarbiausių žmogiškųjų vertybių, kurios leistų jauniems žmonėms turiningiau gyventi ir kurti geresnę bendruomenę“ (Karoblis, 2006, p. 12)

S. Stonkus, (1997), I. Miškinis, (2002) pastebėjo, kad istorijos eigoje varžymasis įgavo ne tik sportinių varžybų išraišką, bet pavirto ir ypatinga kultūrine priemone, puoselėjanti olimpinę idėją. Todėl bendrais bruožais apžvelgsime sporto ir olimpinio ugdymo vaidmenį asmenybės ugdymui.

1.1.1. Kūno kultūros ir sporto vaidmuo mokinio asmenybės ugdymo procese

Kiekviena laisva, savo ateitimi besirūpinanti tauta privalo išugdyti sveiką, stiprą, išsvermingą, gražų, dvasiškai turtingą, turintį būtinus įgūdžius sveiką žmogų. (Stonkus, 2007)

Naujausiais laikais šalys supratusios, kad fizinis lavinimas, kūno kultūra yra viena svarbiausių visapusio žmogaus auklėjimo sudedamųjų dalių, jau XVIII a. pabaigoje XIX a. pradžioje pirmiausia pradėjo plėtoti tai mokyklose. (Stonkus, 2007)

I. Smalinskaitė (2003) pabrėžia, jog fizinis aktyvumas yra viena svarbiausių mokinių laisvalaikio formų, geros sveikatos, socialinės ir emocinės gerovės sąlyga. Barkauskaitė M. (1996) pritaria tam ir teigia, kad augantis žmogus turi būti kūrybingai užimtas, kad galėtų konstruktyviai realizuoti savo fizinę ir psichinę energiją. Mokiniai, nepatenkinantys savo interesų ir polinkių mokykloje arba kitose ugdymo institucijose, patys aktyviai ieško tokios aplinkos, kurioje galėtų realizuoti savo poreikius. Dažniausiai ji atrandama tokių pat ieškančių paauglių susibūrimo vietose, kur iškreiptai vertinamos vertybės, skatinamas fizinės ir psichinės veržimasis. Todėl šiandien vis labiau atsigręžiama į sportą ir kūno kultūrą kaip į galimą asmenybės savirealizacijos priemonę.

Anot V.G. Jaro (2002) kūno kultūra, būdama bendrosios kultūros dalimi ir padėdama atskleisti aukštesnius gyvenimo siekius, atlieka neeilinį vaidmenį ugdytinių dinamiškai praktikai, poelgiams, gyvenimo būdui, pasaulėjautai. Anot J. Kniezo (1999) kūno kultūra ir sportas tai reiškiny, atliekantis daug funkcijų šiuolaikiniame gyvenime: pilnutinės, visapusiškos asmenybės formavimas, jos integracija ir socializacija, sveikatos saugojimas ir stiprinimas, žmonių fizinių gebėjimų lavinimas, atitraukimas nuo nusikalstamos veiklos.

S. Stonkus (2007) nurodo, kad veiksmingai visapusiškai ugdyti jaunos Lietuvos piliečius per kūno kultūros, sportinę veiklą realu, nes:

- Vaikai, paaugliai, jauni žmonės mėgsta žaisti, sportuoti, varžytis. Tam jie negaili nei laiko, nei jėgų. Tikslingai gerai vykdomos sporto pratybos, varžybos yra veiksmingos asmenybės ugdymo priemonės;
- Sportuojant, varžantis atsiskleidžia vaiko, paauglio vidinis pasaulis: išryškėja tiek gerosios, tiek nepageidautinos (agresyvumas, grubumas, nepaklusnumas ir k.t.) ypatybės. Vieni gana greitai išsiskiria iš grupės, komandos tarpusavio santykiais. Jie geba paveikti savo partnerius, aktyviai talkina mokytojui, treneriui, patys savarankiškai tobulinasi. Kiti - gana pasyvūs, nepaklusnūs tvarkos ir žaidimo taisyklėms ir pan. Pirmųjų geros ypatybės skatinamos, antrųjų nepageidautinos – slopinamos, įtraukiant pirmiausia tokius paauglius į aktyvią veiklą;
- Paauglio elgesį motyvuoja ir besiformuojantys pasaulėžiūros idealai. Tie idealai dar labai konkretūs. Jiems atstovauja tam tikri žmonės, kuriuos paauglys ir laiko idealais, į kuriuos nori būti panašus. Todėl visokeriopai naudotinas vienas svarbiausių olimpizmo principų: jaunosios kartos ugdymas geraisiais pavyzdžiais.

V. Stoliarov (1998) teigimu, sportuojant mokiniai išmoksta pasitikėti savimi, prisiimti atsakomybę, sukurti socialinį ryšį su bendraamžiais, veikti asmenybės vertybių sistemą, o ekstremaliomis sportinės kovos situacijomis gali išryškinti sporto, valios, intelekto ypatybes, kūrybiškumą, moralumą ir kultūrą.

Net ir Senovės graikų filosofas Pitagoras, kurio teoremą šiandien žino kiekvienas mokinys, sakė, kad sportas svarbus protinės veiklos pagalbininkas. Reguliariai sportuodamas, filosofas pats tapo atletu (Rimša, 1961).

Sporto praktikoje, ryškiau nei natūraliame gyvenime, atsiskleidžia žmonių asmenybė, charakteris, kultūringumas, sąžiningumas, etinis elgesys. Vilniuje viešėdamas tarptautinio olimpinio sąjūdžio vadovas dr. J. Rogge savo kalboje išsakė: „Nėra jokios abejonės, kad sportas yra pajėgiausia šviečiamoji priemonė, mokanti mus socialinių vertybių, t.y. pakantumo ir pagarbos visuomenės pripažįstamoms taisyklėms, pagarbos sau ir kitiems“. O tai padeda mums nepaskęsti kasdieninių rūpesčių rutinoje, integruoti mažumas į visuomeninį gyvenimą, skatinti svajonių išsipildymo viltis, ugdyti pasididžiavimo ir identiškumo jausmą, siekti, kad sveikame kūne būtų sveika siela“ (Poviliūnas A. 2006).

Praktinį kūno kultūros ir sporto reikšmingumą moksliniais tyrimais yra pagrindę S. Biddle, J. Sallis, N. Cavill (1998). Autoriai įrodė, kad egzistuoja ryšys tarp dalyvavimo aktyvumo fiziniėje veikloje ir sporte bei asmenybės vystimosi. K. Miškinis (1988) pabrėžia, kad net ir nedideli pirmieji naujoko pasiekimai sporte jam reiškia visų pirma savęs įvertinimą ir glaudžiai siejasi su savęs vertinimo formavimosi bei savo vertingumo suvokimu.

V.G. Jaras (1999) teigia, kad sportuojantis vaikas visų pirma yra besivaržantis vaikas. Dėl to reikia siekti, kad esminė moksleivijos rungtyniavimo raiškos gairė būtų doriniai principai – etiški ir teigiami poelgiai, kurie kiltų natūraliai iš giluminių dvasios gelmių. Todėl kitame skyriuje aptarsime diegiamus olimpinio ugdymo ir kilnaus elgesio vertybes ugdomas sporto varžybų metu

1.1.2. Kilnaus ir garbingo elgesio ugdymas sporto varžybose

Kilnus elgesys sporte vienas svarbiausių ir dažniausiai įvardijamų objektų šiuolaikinio olimpinio ugdymo procese. Isberg (1988), Neron, (1988) nuomone kilnaus elgesio principai yra svarbūs dėl to, kad įtvirtinti kovos principai sporte dažnai perkeliama į gyvenimiškas situacijas.

Z. Žukoskis (1997) kilnų elgesį apibūdina kaip garbingą, gražią sportinę kovą, teikiančią pasitenkinimą ne tik žiūrovui, bet ir pačiam sportininkui. K. Miškinio (2005) teigimu: „Sportinė kova tai ne kas kita, kaip siekimas garbingai įrodyti savo pranašumą, nenusižengiant taisyklėms ir garbingos kovos, kilnaus elgesio principams. Pergalė bet kokia kaina nieko verta. Svarbu nepamiršti ir to, kad be pergalės dar yra ir varžymosi, rungtyniavimo džiaugsmas. O pralaimėjimai – vienas iš meistriškumo didinimo svertų“.

Pasaulyje visais laikais, vykstant įvairioms batalijoms, dažniausiai buvo stengiamasi laikytis sąžiningos ir garbingos kovos taisyklių. Pagrindinis tokios kovos principas reikalavo dėl moralės atsisakyti net kai kurių tikslingumo normų (Miškinis, 2005).

Manu įstatyme, skirto karių kšatrijų kastei, rašoma: „Kaunantis mūšyje nedera prieš atžvilgiu naudoti klasingo ginklo – nei dantyto, nei užnuodyti, nei įkaitinto. Negalima žudyti nei atsidūrusio ant žemės, nei stovinčio suglaustomis rankomis (prašančio pasigailėti), nei sėdinčio, nei kalbančio“. Manu įstatymai leido pulti tik tą, kuris atsakys tuo pačiu ir galima grumtis tik su tais, kurie užima tokią pat padėtį kaip ir tu, o ne blogesnę (Miškinis, 2005).

Toki reikalavimą – nepulti blogesnėje padėtyje atsidūrusio priešininko, kur primygtinai pabrėžė Manų įstatymai, galima rasti įvairiose kultūrose. Jis atsirado ne vien dėl gailestingumo ar humanizmo, bet ir dėl to, kad būtų išlaikytas kovotojo orumas, pagarba pačiam sau. Senovės airių sagų herojai nežudydavo beginklių žmonių. Jiems būdavo gėda keliems pulti vieną (Miškinis, 2005).

Sporto istorijoje užfiksuota daugybė atvejų, kai sportininkai pasielgė itin garbingai, oriai. Antai italų alpinistas Simonas Moro, Himalajuose kopdamas į 8 tūkst. metrų viršūnę, išgirdo jauno anglo patekusio į 200 m gylio plyšę, šauksmą. Iš dviejų alpinistų grupių nė vienas sportininkas nesuteikė pagalbos, nes manė, kad tai jau neįmanoma. Tik S. Moro atsisakė kopti toliau, puolė į pagalbą ir po

nežmoniškų pastangų išgelbėjo jaunojo alpinisto gyvybę. „Kitaip pasielgti aš negalėjau, - sakė S.Moro. – antraip visą likusį gyvenimą būčiau negerbęs savęs...“ K. Miškinis (2005)

Kalbėdamas apie garbingą kovą S. Stonkus (2007) teigia: „Graži sportininko pergalė nublanksta, kai ji pažymima žeminant varžovus. Be pajėgių varžovų neįmanomas sportinio meistriškumo kilimas, tikros nelengvai pasiektos pergalės džiaugsmas. Reikia siekti, kad tai suvoktų tiek besivaržantys sportininkai, tiek sporto arenų tribūnose esantys mėgėjai“.

„Garbė yra viena didžiausių dorovinių žmogaus vertybių“, sako P. Karoblis, (2004). Autoriaus manymu, vertybė pasireiškia ne vien visuomeninio reikšmingumo įsisąmoninimu, bet ir jo išgyvenimu – garbės jausmu. Įsisąmonintas bei išgyventas garbės jausmas įsitvirtina žmogaus charakteryje ir pasireiškia elgesio garbingumu. Garbingumas įpareigoja žmogų būti kultūringu, nekalbėti netiesos, nežeminti savęs nepadoriu elgesiu, šiurkščia kalba, mokėti save apriboti.

K. Miškinio (2005) manymu garbinga kova yra nusakomos asmeninės vertybės, kurios turi lydėti kiekvieną sportinę kovą. Garbingos kovos principo laikymasis sporte yra nepaprastai svarbus, nes jis siejamas su ugdomuoju sporto vaidmeniu, humoralinių atletų požiūriu bei įpročių formavimu. P. de Kubertenas odė sportui rašo: „Sportas – tai šventė tiems, kurie trokšta garbingos kovos, ir tiems, kurie nori ta kova gėrėtis. Garbė tiems, kurie kovoja dorai ir sąžiningai, nenusižengdami etikai...“

Taigi nuo antikos iki šių laikų dorovinis pradas sportiniame gyvenime turi ypatingą prasmę. K. Miškinio (2005) manymu džiaugsmingą orumo jausmą, poreikį išlavinti savo fizinės ir dvasinės jėgas, kad galėtum garbingai iškovoti pergalę, o su ja – garbę ir pripažinimą, lemia pagrindinės dorovės normos:

- Dvasingumas (aukštinamos dvasinės, o ne materialinės vertybės);
- Kilnumas (kuriant tarpusavio santykius sporto srityje ir gyvenime siekiama aukštesnių tikslų);
- Teisingumas (garbingai laikomasi varžybų taisyklių);
- Sąžiningumas (pasirenkami tik leistini garbingi sportinės kovos būdai);
- Atsakomybė (vidinė pareiga sau ir tėvynei);
- Orumas (savo vertės suvokimas);
- Kuklumas (reikliai vertinami savi poelgiai).

D. Landers, J. Landers (1978), W Schahter (1989) nustatė, jog teigiama varžybų įtaka pasireiškia tuo, kad sportininkai mokosi laikytis taisyklių ir normų, egzistuojančių sporte. Todėl sportinė veikla gali padėti rengti vaikus visuomeniniam suaugusiųjų gyvenimui. P. A. Adler, P. Adler (1994) tyrimais įrodė, kad sportuojantys asmenys geriau supranta sporto pasaulio normas ir vertybes ir jas perkelia į kasdieninio gyvenimo situacijas.

Tarptautinio kilnaus elgesio komiteto prezidentas J. Kamutis sako: „Pripažindami sportinės kovos įtaką žmogaus asmenybei elgiantis kilniai, sąžiningai ir garbingai, turime stengtis įtraukti kuo daugiau jaunų žmonių į sporto sąjūdį, kad sportas taptų viena iš svarbiausių humanitarinių ir humanistinių ugdymo priemonių“ (Karoblis, 2006, p. 12).

Darydami išvadą galime teigti, kad varžybos tai ne vien sportinė kova, bet dvasios būseną. Jos paskirtis tobulinti ir tausoti visuomenės, kurioje mes gyvename, vertybes. Sportinė kova skatina gyventi laikantis garbingo žaidimo, kilnaus elgesio principų.

1.1.3. Olimpinių ugdymo įtaka ugdant visapusišką asmenybę

Olimpinių ugdymo pagrindas – olimpizmas. Todėl, atskleidžiant olimpinių ugdymo įtaką asmenybės ugdymui, būtina išsiaiškinti olimpizmo ugdomąją rolę.

Olimpinėje chartijoje (1998) olimpizmas apibrėžiamas, kaip gyvenimo filosofija, aukštinanti ir į darnią visumą jungianti kūno, valios ir proto savybes. Jungdamas sportą su kultūra ir švietimu, olimpizmas siekia kurti gyvenseną, pagrįstą džiaugsmu dėl įdėtų pastangų, gero pavyzdžio auklėjamąją galia ir visuotinių etikos principų gerbimu.

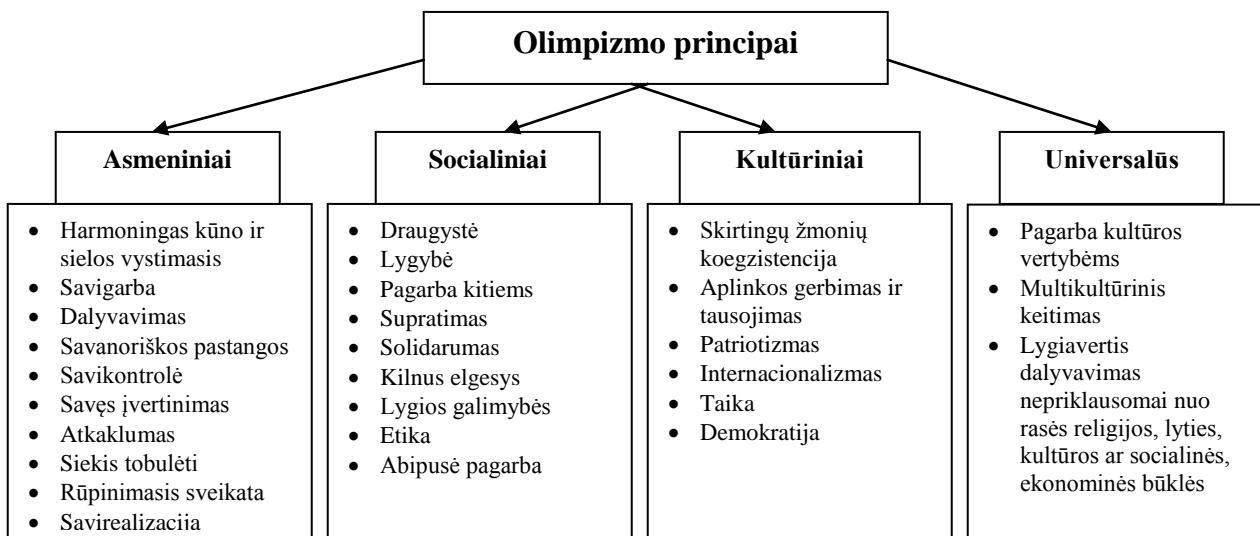
V. Rodičenko (1998), V. Sergejevo (2000) manymo olimpizmas daro įtaką visuomeniniam gyvenimui, fizinio lavinimo ir sporto humanizavimo ir švietimo procesui šiomis funkcijomis:

- Žmoguje ugdo geranoriškumą, taikumą, bendradarbiavimo siekimą, savitarpio pagalbą ir supratimą, meilę žmonėms;
- Modeliuoja žmogaus vertas žmogiškojo gyvenimo formas;
- Žmogų, jo gyvybę, sveikatą garbę laiko prioritetinėmis vertybėmis.

Mokslinėje literatūroje randama įvairių olimpinių ugdymo tikslų apibūdinimų, tačiau jos iš esmės sutampa. Olimpinių chartijoje (1998) pažymima, kad olimpizmo tikslas – sportu ugdyti harmoningą žmogų, kuris padėtų kurti taikią visuomenę, besirūpinančia žmogaus orumo saugojimu. Pasak Kulinkovič E. (2002) „Olimpinių ugdymo tikslas - skatinti harmoningos asmenybės vystymąsi įtvirtinant savyje olimpizmo principus, organizuojant veiklą“. S. Mariuščenkovas (2002) nurodo, kad olimpinių ugdymo tikslas – vaikų ir jaunimo priartinimas prie olimpizmo vertybių.

Ugdomoji olimpinių ugdymo įtaką galime išvelgti olimpinių judėjimo tikslu. Olimpinių chartijoje (1998) nurodoma, kad olimpinių judėjimo tikslas - prisidėti prie taikesnio ir geresnio pasaulio kūrimo, sportu ugdyti jaunimo olimpizmo dvasią, reiklį tarpusavio supratimui, draugystei, solidarumui ir kilniam elgesiui, atsiribojant nuo bet kokios diskriminacijos.

K. Georgiadis (1993) interpretuodamas olimpinio ugdymo idėjas išskyrė keturis principus (1 pav.), kurie yra taikomi ugdant visapusišką asmenybę. Pasak autoriaus, šie principai gali veikti asmeniniu, socialiniu lygmeniu ir daro įtaką kultūrai bei visai multikultūrinei (universaliai) bendrijai (Smalinskaitė, 2003).

1 pav. **Olimpizmo principai**

Šaltinis: I. Smalinskaitė (2003) Moksleivių olimpinis ugdymas kaip pedagoginė sistema.

V. Sergejevas (2000), siedamas paaiškinti šiuolaikinės pedagogikos ir olimpinio ugdymo principus, nurodo, kad olimpinio judėjimo proceso metu išsiskiria tokie bendrieji dėsningumai:

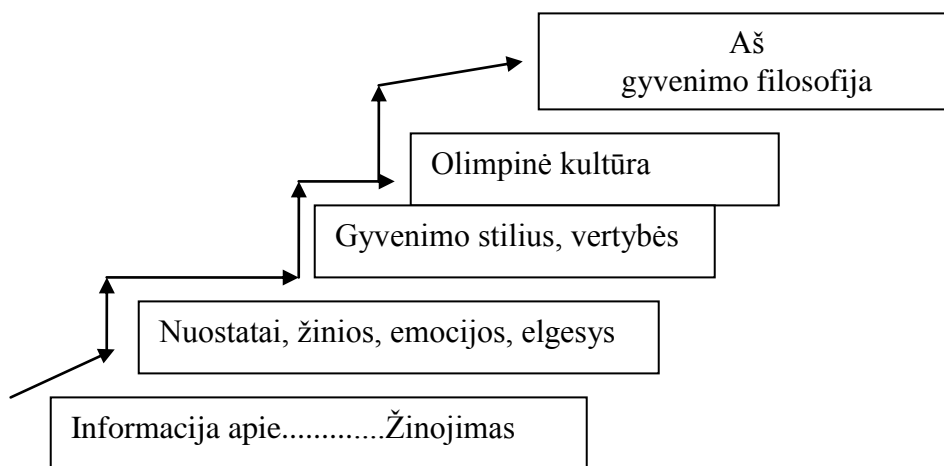
1. Tarpusavio bendradarbiavimas tarp ugdytojo ir ugdytinio skatina socialinės terpės gerėjimą;
2. Harmoningas bendrakultūrinio, dorinio ir profesinio tobulėjimo derinys olimpinio ugdymo kontekste daro įtaką laisvos ir kūrybingos asmenybės vystimuisi;
3. Olimpinio ugdymo realizavimo sėkmė priklauso nuo tokio pedagoginio poveikio, kuris orientuotas į mokinio artimojo vystimosi zoną;
4. Asmenybės tobulėjimas olimpinio ugdymo procese kartu su harmoningu tobulėjimu bendroje kultūroje priklauso nuo bazinės humanistinės kultūros įsisavinimo;
5. Naujų olimpinio ugdymo mokymo programų ir planų turinys priklauso tautos kultūrinių – istorinių tradicinių ir jų sąveikos su bendražmogiškąja kultūra;
6. Olimpinio ugdymo įsisavinimo turinio realizavimas nustatomas pažinimo bei praktine veikla, kuri vertinga ugdytiniui;
7. Optimalų bendrąjį, socialinį-vertybinį ir profesionalųjį asmenybės tobulėjimą olimpinio ugdymo procese sąlygoja aktyvi ugdytinio pozicija, jo virtimas pedagoginio proceso subjektu;

8. Humanistinių vertybių ir idealų suvokimas olimpinio ugdymo proceso metu galimas ugdytojo ir ugdytinio bendradarbiavimo pagrindu;

9. Olimpinio ugdymo realizavimas vykdomas įgyvendinant kūrybinį pradą pedagoginio proceso metu;

10. Žmogaus pasirengimas besąlygiškai prisiimti sau kitų žmonių rūpesčius. Jo planingas tobulėjimas – humanistinio gyvenimo būdo ir pasaulėžiūros susiformavimo rodikliai ir yra olimpinio ugdymo realizavimo kriterijai.

Lubyševa L. (1999) nurodo olimpinės kultūros vaidmenį. Autorė pabrėžia: olimpinė kultūra – bendras junginys žinių, vertybių, gebėjimų, elgesio bruožų ir normų, atitinkančių su olimpinės chartijos ir olimpine filosofija, kurie padeda formuoti humanistinį gyvenimo stilių. Pasak autorės olimpinės kultūros vaidmuo yra žmonijos sukauptas ir toliau besivystantis žinių, normų, vertybių, elgesio pavyzdžių kompleksas, atitinkantis olimpizmo filosofiją, kurio pagrindu formuojasi asmenybės gyvenimo būdas. Tą patį patvirtina ir Lietuvos autorė E. Puišienė (2002), teigdama, kad esant palankiai šalies sporto politikos raidai, sportas tampa žmogaus gyvenimo dalimi, o olimpinis ugdymas – žmogaus gyvenimo filosofija. Ji aukština ir į darnią visumą jungia kūno, valios ir proto savybes, siekia kurti gyvenimą, pagrįstą džiaugsmu dėl įdėtų pastangų įvairiuose socialinio gyvenimo srityse (2 pav.).

2 pav. Olimpizmas – žmogaus gyvenimo filosofija.

Šaltinis: Puišienė E. (2002). Olimpinio ugdymo programos konceptualioji paskirtis.

S. Stonkus (2007) teigia, kad septintajame dešimtmetyje fizinio auklėjimo, sporto ir olimpinio ugdymo reikšmė buvo vertinama taip: „Sporto integracija į fizinį auklėjimą, o pastarojo į bendrą auklėjimą ir galop, šiojo integracija į kultūrą ir į gyvenimo vyksmą įgalina iš naujo atrasti olimpinių žaidynių prasmę ir atskleidžia nesuglaustus akiračius moderniam olimpiniam sąjūdžiui. Nėra abejonės, kad olimpinis žibintas yra aukščiausias žmogaus ir žmonijos auklėjimo idealų simbolis. Olimpinis

sąjūdis spinduliuojančiai veda žmogų į tobulėjimą, o šio sąjūdžio pagrindinė varomoji jėga ir kelrodė žvaigždė yra pilna žmogaus saviraiška.“

Olimpinis ugdymas, kaip nurodo A. Poviliūnas (1998), šiandien yra jaunimo socialinė filosofija, kuri pabrėžia sporto vaidmenį pasaulio raidai, jaunimo doroviniam ugdymui. Autoriaus manymu olimpizmas apima daug vertybių – amžinų, universalių, susijusių su žmogaus dvasiniu ir fiziniu grožiu, tolerancija ir kultūra. Sportas padeda jauniems žmonėms tapti visavertėmis asmenybėmis, turinčiomis daug gerų, atsparių blogiui savybių. Todėl sportas gražus ne tik sportiniais rezultatais, sportinės kovos emocingumu, bet ypač savo dorovinėmis vertybėmis.

Darydami išvadą galime teigti, kad olimpinis ugdymas ruošia žmogų gyvenimui, naujam suvokimui, teikia patirties, skatina kultūrinį ir asmeninį identitetą, toleranciją kitiems, savigarbą ir leidžia suprasti olimpinę filosofiją ir jos vertybes.

1.2. Olimpinio ugdymo programos įgyvendinimas Lietuvoje

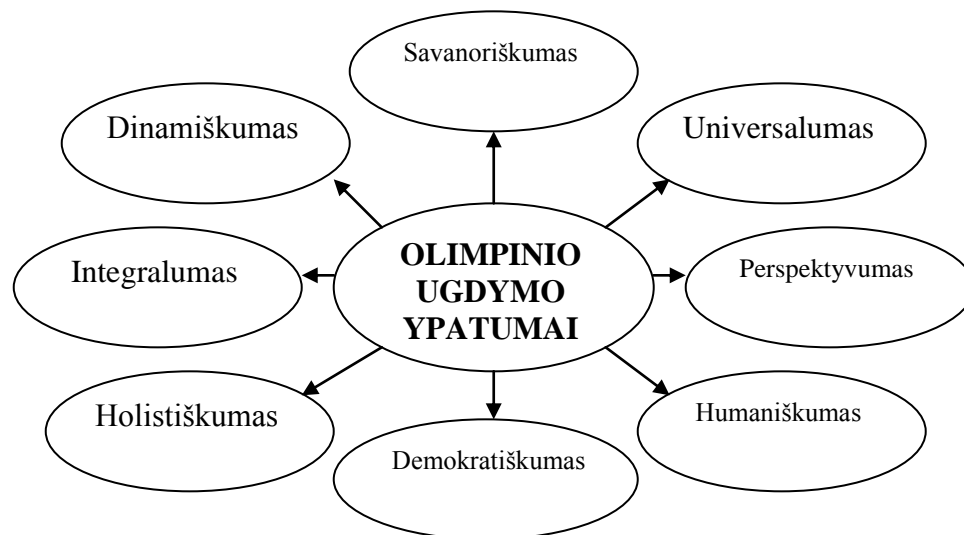
1.2.1. Olimpinio ugdymo programos paskirtis ir uždaviniai

Šiandien visose švietimo sistemose P. de Kuberteno idėja apie taikų švietimą, tapusi olimpizmo šerdimi, yra kaip niekada reali, ir jau seniai pradėta įgyvendinti Lietuvos mokyklose. (Puišienė, 2002)

2000 m. birželio 15 d. Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Lietuvos tautiniu olimpinio komitetu (LTOK) ir Lietuvos olimpine akademija (LOA) pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Sutarties tikslas - siekiant vaikams ir jaunimui skleisti olimpinio sąjūdžio idėjas, organizuoti olimpinius renginius, diegti ir tvirtinti įpročius garbingai kovoti su varžovais, kilniai elgtis, plačiau įtraukti mokslinį sporto potencialą į vaikų ir jaunimo ugdymą. Ši bendradarbiavimo sutartis buvo pasirašyta penkeriems metams, o 2010 m. lapkričio 23 d. ji pratęsta jau antrą kartą.

Bendradarbiavimo sutartyje olimpinis ugdymas įvardijamas kaip mokomasis dalykas, kuriam tvarkaraštyje numatytas tam tikras valandų skaičius. Programos turinys integruotinas į visą formalųjį ir neformalųjį ugdymo procesą. Pedagogai, kultūros ir sporto renginių organizatoriai, olimpinis klubas, klasių auklėtojai, tėvai, mokyklos direktorius, moksleivių parlamentas, taryba ir visa mokyklos bendruomenė gali įgyvendinti ir plėtoti vaikų ir jaunimo olimpinių ugdymą, formuoti ir perimti humanistines vertybes ir olimpinius idealus (Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas, 2002).

Bendroji olimpinio ugdymo programa sudaryta pagal tuos pačius principus (3 pav.) kaip ir kitų mokomųjų dalykų bendrosios programos ir turi tuos pačius struktūrinius elementus. Kartu ji skiriasi nuo kitų, nes joje pateikiama olimpinio ugdymo vizija, nurodomos ugdymo kryptys, vadovavimas ir finansavimas (Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas 2002)

3 pav. **Olimpinio ugdymo programos ypatumai**

Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus remiantis Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymu (2002).

Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo programoje (2002) nurodoma: „Olimpinio ugdymo paskirtis – atskleidžiant olimpizmo idealus ir sporto vertybes, ugdant kilnų ir garbingą elgesį ne tik sporte, bet ir gyvenime, brandinti ugdytinio olimpinę sąmonę, padėti susikurti olimpinės kultūros pagrindus, kurie sietini su realiomis šiandienos gyvenimo situacijomis, emocinėmis mūsų amžiaus asmens, tautos ir pasaulio sporto problemomis“.

Lietuvoje olimpinio ugdymu siekiama:

- Rengti gyvenimui; saugoti vaikystės ir jaunystės vertybes; padėti tvirtus dorovės, sveikos gyvensenos pagrindus;
- Skatinti poreikį dalyvauti šalies kultūriniame, visuomeniniame, ekonominiame, politiniame gyvenime;
- Ugdyti šiuolaikinę olimpinio sporto sampratą, gebėjimą kritiškai analizuoti ir vertinti aktualias sporto pasaulio problemas, suvokti olimpinio sporto ir kitų socialinio bei kultūrinio gyvenimo sričių įvairiapusį savitarpio sąlygotumą ir priklausomybę;
- Sudaryti sąlygas kuo dažniau ugdytiniui išgyventi sporto teikiamą džiaugsmą, tenkinti saviraiškos, savęs realizavimo ir kūrybos poreikį, stiprinti nusiteikimą ir gebėjimą sieti savo asmenybę su olimpinio sportu mokykloje ir ją baigus;
- Ugdyti natūralų ir optimistinį gebėjimą išgyventi pralaimėjimo kartelį.
- Ugdyti dėmesį žmogaus orumui ir savigarbai;
- Ugdyti norą ir gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti;
- Ugdyti atsakomybės ir už savo poelgius, sveikatą jausmą;

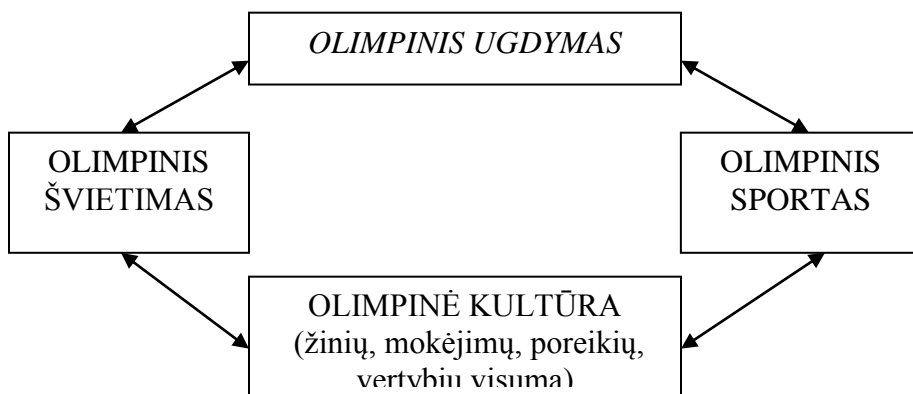
- Suteikti žinių apie olimpizmo idėjas ir jų atgaivinimą;
- Atverti mokiniams Lietuvos ir kitų šalių bei žemynų olimpinio sporto patirtį;
- Supažindinti su olimpizmo principais ir jų įgyvendinimo šiuolaikiniais sunkumais;
- Išlavinti įgūdžius ir išmokyti aktyviai ir saugiai dalyvauti olimpinio sporto pratybose;
- Sudaryti sąlygas kiekvienam ugdytiniui ir išugdyti jo poreikį aktyviai dalyvauti mokyklos bendruomenės sporto klubo darbe (Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas, 2002).

Olimpinis ugdymas apima:

1. Vaizdinę sporto patirtį. Tai sporto tikrovės stebėjimas, recepcija, pažinimas bei olimpinio sporto bruožų pažinimas, išgyvenimas, apmąstymas, įspūdžių kaupimas.
2. Raišką. Praktinė ugdytinių raiška (pratybos, sporto klubas, sportinis, savarankiškas darbas).
3. Sporto pasaulio pažinimą, istorijos ir kitas žinias. Tai olimpinės kultūros, jos istorijos pažinimas ir olimpinių žinių kaupimas. (Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas, 2002)

Olimpinio ugdymo struktūroje (2 pav.) dominuoja du pagrindiniai veiksniai: olimpinis švietimas ir olimpinis sportas.

Pasak J. Jankausko (1998) olimpinis ugdymas, derindamas olimpinį švietimą su olimpiniu sportu, siekia sukurti olimpinę kultūrą – gyvenimo būdą.

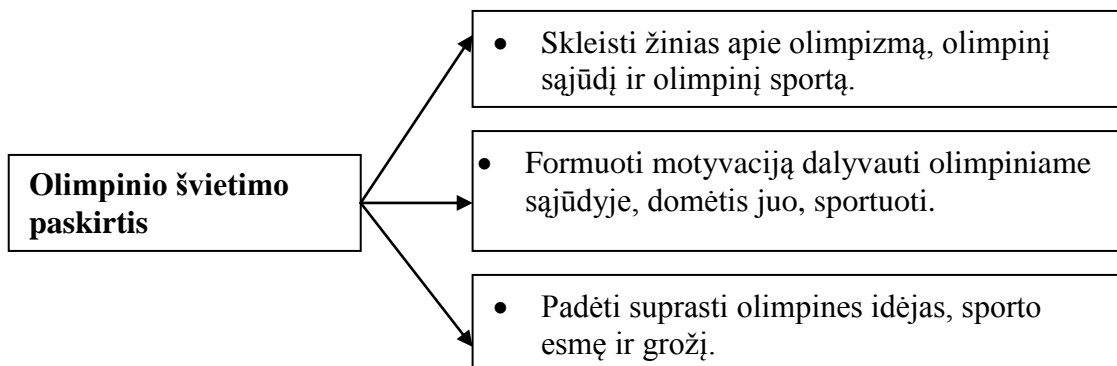
4. pav. **Olimpinio ugdymo struktūra.**

Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus remiantis Vaikų ir jaunimo olimpiniu ugdymu (2002).

J. Parry (2003) teigimu olimpinis švietimas yra filosofija, kuri aiškina olimpinio sąjūdžio humanistinius idealus ir idėjas. Olimpinis švietimas skatina kultūrinį ir asmeninį identitetą, toleranciją kitiems, savigarbą, suteikia patirties visiems žmonėms ir leidžia suprasti olimpinę filosofiją (Dong Ja Yang, 2005). K. Georgiadžio (2006) nuomone olimpinis švietimas ruošia žmogų gyvenimui, naujam suvokimui ir skatina gyventi laikantis garbingo žaidimo, kilnaus elgesio principų kopiant į pasiekimų viršūnę.

Vaikų ir jaunimo olimpiame ugdyje (2002) nurodomas olimpinio švietimo tikslas – diegti vaikams ir jaunimui humanistinius olimpizmo idealus, dvasines jo vertybes. Olimpino švietimo turinį mokymo programose sudaro: pagrindinės olimpinės sąvokos, žinios apie Antikos, šiuolaikinės olimpiados žaidynes, parolimpines, specialiąsias olimpines žaidynes, olimpinė simbolika, barono P. de Couberteno veikla ir jos tęsėjai, kilnus elgesys ir sudedamosios jo dalys, olimpinio sąjūdžio Lietuvoje ir pasaulyje problemos, Lietuvos kaip valstybės dalyvavimas olimpinėse žaidynėse, Lietuvos tautinis olimpinis komitetas ir nacionaliniai olimpiniai komitetai, pasaulio olimpinės organizacijos ir jų vadovai, žymiausi Lietuvos ir pasaulio olimpionikai, prizininkai, rekordininkai ir k.t.

Vaikų ir jaunimo olimpiame ugdyje (2002) nurodoma ir olimpinio švietimo paskirtis (5 pav.).

5 pav. Olimpino švietimo siekiai.

Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus remiantis Vaikų ir jaunimo olimpiame ugdyje (2002).

Olimpinis sportas ir olimpinis švietimas yra glaudžiai susiję tarpusavyje. Olimpino sportas, pasak S. Stonkaus (2007), yra viena svarbiausių sferų, kuriame fizinis poveikis virsta dvasiniu, nes sportas skatina žmogų veržtis į kūrybą. Autorius išskiria vieną svarbiausių olimpinio sporto funkcijų – skatina sportuoti.

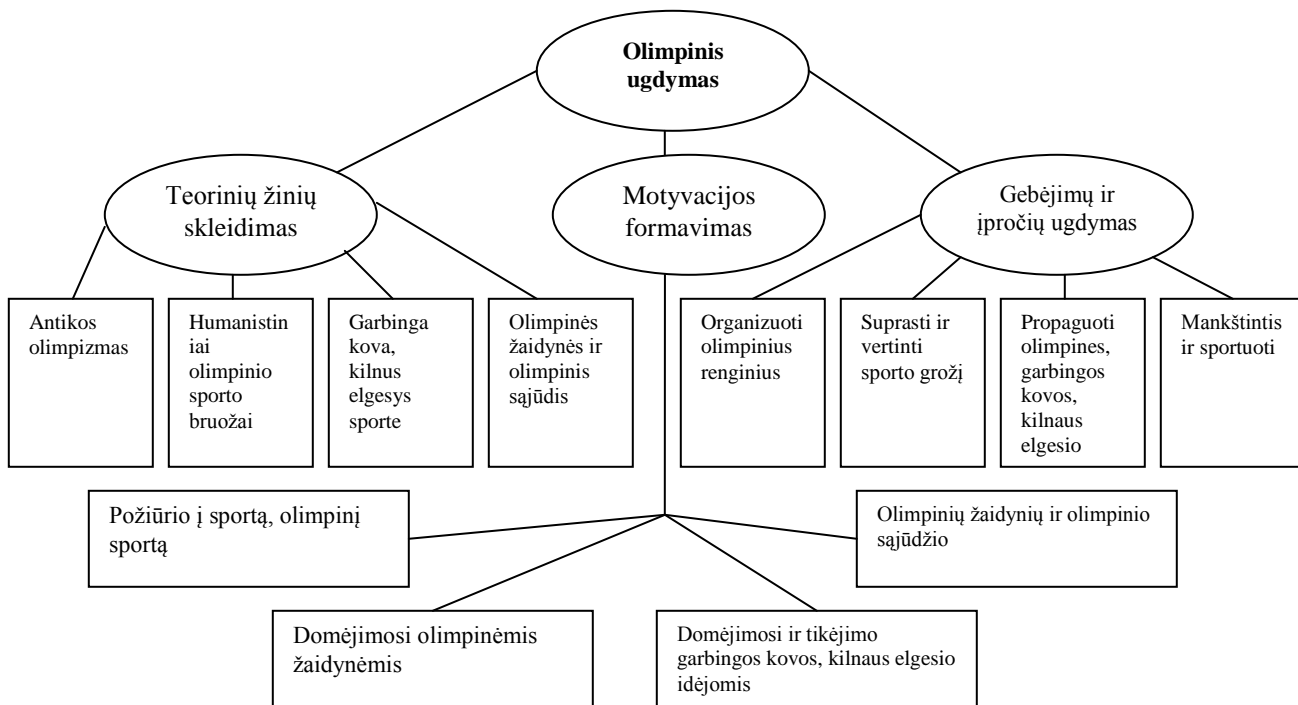
Ši funkcija atsispindi ir vaikų ir jaunimo olimpiame ugdyje (2002), kurioje nurodoma olimpinio sporto tikslas – kuo daugiau vaikų ir jaunimo įtraukti į malonius sporto ir kultūros renginius. Programoje nurodoma, kad olimpino sportas – visiems paranki sportinė veikla, garantuojanti sportuotojo būtiną fizinį aktyvumą, sudarantį sąlygas varžytis ir pagal išgales siekti geriausių rezultatų. Vaikų ir jaunimo olimpiame ugdyje (2002) nurodoma ir olimpinio sporto paskirtis (6 pav.).

6 pav. **Olimpinio sporto siekiai.**

Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus, remiantis Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymu (2002)

I. Smalinskaitė (2003) pateikia olimpinio ugdymo programos struktūrą, kurioje ugdymas vertinamas iš kelių pozicijų: teorinių žinių skleidimo, motyvacijos formavimo, gebėjimų ir įpročių ugdymo (7 pav.).

7 pav. **Olimpinio ugdymo programos struktūra.**

Šaltinis: Smalinskaitė I. (2003) Moksleivių olimpinis ugdymas kaip pedagoginė sistema: daktaro disertacija.

Apibendrinant galime teigti, kad Lietuvoje olimpinio ugdymo programa, jungdama sportą su švietimu, siekia kurti žmonijos gyvenseną, pagrįstą įdėtų pastangų džiaugsmu, gera pavyzdžio auklėjimo galia ir visuotiniu etikos principų gerbimu.

Pasak A. Poviliūno (2002), svarbiausias darbas, kurį pavyko padaryti per praėjusį po sutarties pasirašymo laikotarpį, įgyvendinant olimpinio ugdymo tikslus ir uždavinius, yra „Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo programa“. Todėl kitame skyriuje aptarsime šią programą.

1.2.2. Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose

Pasak A. Puodžiuko (2002), šalia mokyklos vykdomos programos, mokytojams reikia kurti platesnę papildančių programų įvairovę. Reikia aktyviau ugdyti mokinių motyvaciją sportuoti, domėtis sportu, skatinti aktyvią gyvenseną, rūpintis sveikatingumu. Reikia įvairinti pamokas, sudaryti sąlygas mokiniams išmėginti pasaulyje populiarias sporto šakas, pajusti emocinį pasitenkinimą kilnia sportine kova. Plačias galimybes turi integruotos programos, kurias privalo kurti kelių dalykų mokytojai drauge. Jos turėtų asmeninių mokinio savybių ugdymą, teigiamų emocijų formavimą, suteikti žinių, moksleivius pritraukti į renginius. Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas į tai orientuojasi. Kartu tai puiki patriotinio ugdymo sritis. Žiūrint olimpines žaidynes, palaikant Lietuvai atstovaujančius sportininkus, natūraliai kyla noras matyti ne tik kilnų sportininkų rungtyniavimą, bet ir pergales, didžiulis savo šalimi. Mokiniai turi būti mokomi valdyti bei tinkamai išreikšti emocijas, matant sportininkų pergales ar pralaimėjimus.

Vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projekto pradžia yra laikoma 2000 m. birželio 15 d. kai buvo pasirašyta trišalė sutartis. Bendradarbiavimo sutartyje (2005) nurodoma, kad vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo projektas – tai bandymas atkreipti mokinių ir jų mokytojų, taip pat visuomenės dėmesį į sportą ne kaip į didžiųjų pasiekimų sritį, bet kaip į garbingos kovos ir draugiškumo dviasią, skatinančią veiklą, kurioje įdomu dalyvauti bet kokio amžiaus žmonėms.

Pagarba kitam žmogui, sugebėjimas garbingai rungtyniauti ypač aktualūs pastaruosiu metu, kai pastebimas ypač didelis žmonių susvetimėjimas, o sporte - pergalės troškimas bet kokia kaina. Sutarties pagrindu olimpinio ugdymo programa yra integruojama į mokymo turinį. Šiuo metu inicijuotoje programoje dalyvauja 82 mokyklos, kurios mokymo turinyje skleidžia olimpinio ugdymo idėjas.

Integruojant olimpinį ugdymą į mokymo turinį siekiama, kad olimpizmo idėjos būtų integruojamos į formalųjį ir neformalųjį ugdymo procesą visų tipų mokyklose, skatinant tarpdalykinę integraciją. Jo šerdimi turėtų tapti žinių ir kilnaus elgesio turinys, padėsiantis jaunam žmogui susikurti olimpines kultūros pagrindus, kurie sietini su realiomis šiandienos gyvenimo situacijomis. Vaikų ir

jaunimo olimpinis ugdymas turėtų apimti vaizdinę sporto patirtį, raišką, sporto pasaulio pažinimą, istorijos ir kitas žinias.

Bendradarbiavimo sutartyje (2005) nurodomi projekto uždaviniai:

1. Ugdyti visapusišką mokinių požiūrį į šiuolaikinio sporto problemas, kritiškai jas vertinti ir analizuoti.

2. Per įvairių dalykų pamokas suteikti žinių apie olimpizmo idėjas ir jų atgaivinimą, olimpines žaidynes istoriniu požiūriu ir jas puoselėti.

3. Integruoti olimpinio ugdymo idėjas į mokomųjų dalykų turinį.

4. Sudaryti sąlygas ir išugdyti mokiniams poreikį aktyviai dalyvauti mokyklos bendruomenės sporto darbe.

Bendradarbiavimo sutartyje nurodomos (2005) projekto veiklos sritys:

1. Olimpinių ugdymo politika, veiklos valdymo struktūra ir kokybės garantavimas:

- parengiama mokyklos olimpinio ugdymo programa, numatoma mokyklos bendruomenės veiklos vertinimo sistema ir efektyvumo sociologiniai tyrimai.

2. Olimpinių ugdymo aplinkos sukūrimas:

- užtikrinama saugi ir sveika aplinka olimpinio ugdymo veiklai mokykloje.

3. Žmogiškieji ištekliai:

- bendruomenės kompetencijų ugdymas olimpine tematika, partnerių paieška.

4. Olimpinių ugdymo turinys vaikų ir jaunimo formaliajame švietime:

- olimpinių ugdymo idėjų integravimas, taikant modernius mokymo metodus.

5. Olimpinių ugdymo veikla neformaliajame švietime:

- Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, mokyklų olimpinės žaidynės, konkursai, akcijos, tautinių ir nacionalinių švenčių renginiai. (Bendradarbiavimo sutartis, 2005)

Projekto uždaviniai ir veiklos sritys įgyvendinami vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos, Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto, Lietuvos olimpinės akademijos pasirašyta 2005 m. birželio 9 d. sutartimi Nr. SVT-568 ir VI punkto įgyvendinimo priemonėmis (1 priedas).

Bendradarbiavimo sutartyje (2005) nurodomi pagrindiniai projekto organizatoriai: Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM), Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (KKSD), Lietuvos tautinis olimpinis komitetas (LTOK), Lietuvos olimpinė akademija (LOA), Pedagogų profesinės raidos centras (PPRC), Lietuvos mokinių ir studentų sporto centras (LMSSC).

V. Simulik (2002) teigia, kad įgyvendinant vaikų ir jaunimo olimpinio ugdymo programą, visų organizatorių tikslas vienas – kuo daugiau vaikų sportuos įvairiuose sporto šakų būreliuose, sekcijose, klubuose bei sporto mokyklose, tuo daugiau atrasime jaunų talentų, pasirengusių siekti olimpinių aukštumų ir galinčių ginti Lietuvos garbę aukščiausio lygio sporto varžybose. Kuo daugiau vaikų pamatysime sporto salėse, aikštelėse, stadionuose, tuo mažiau jų atsiras gatvėse, kiemuose, vadinamuosiose rizikos grupėse. Sportas, fizinis aktyvumas padės gerinti ir stiprinti vaikų ir paauglių sveikatą, atitraukti juos nuo žalingų įpročių – narkotikų, alkoholio, rūkymo, netgi nusikalstamumo.

Išskirtinę vietą įgyvendinant programą „Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas“, turi Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, kuris savo vykdymo sistemoje įgyvendina olimpinio ugdymo idėjas. Didžiulė garbė ir atsakomybė vykdyti Lietuvos mokinių olimpinį festivalį atiteko Lietuvos mokinių ir studentų sporto centrui, kuris jau šeštus metus vykdo šį olimpinį sąjūdį.

1.2.3. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio vykdymo sistema

2005 m. birželio 2 d. Vilniuje Švietimo ir mokslo ministras Remigijus Motūzas, kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus generalinis direktorius Algirdas Raslanas, Lietuvos tautinio olimpinio komiteto prezidentas Artūras Poviliūnas ir Lietuvos olimpinės akademijos prezidentas Povilas Karbolis pasirašė bendradarbiavimo sutartį, ir tuo pagrindu 2005/2006 mokslo metų Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokinių tryliktosios sporto žaidynės pavadintos Lietuvos mokinių olimpinio festivaliu (LMOF nuostatai, 2005).

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio tikslas – kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto sąjūdį, ypač tuos vaikus, kurie nedalyvauja organizuotoje sporto mokyklų veikloje (LMOF nuostatai, 2005).

LMOF uždaviniai:

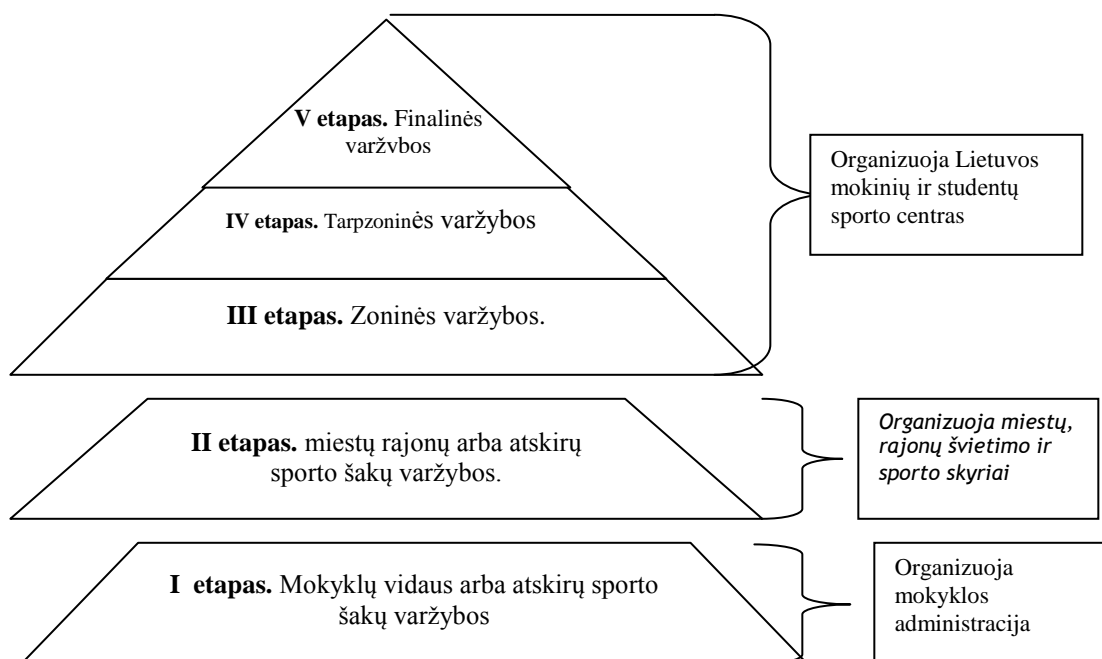
1. Skatinti mokinius sistemingai mankštintis, sąmoningai rūpintis savo sveikata ir fiziniu tobulinimusi, stiprinti nusiteikimą ir gebėjimą sieti mokymąsi, darbą ir poilsį su fiziniu aktyvumu;
2. Populiarinti olimpinį sąjūdį, ugdyti mokinių bendradarbiavimo, sąžiningo elgesio gebėjimus, mokyti tolerancijos ir pagarbos varžovui, skatinti laikytis garbingos kovos ir kilnaus elgesio principų;
3. Rūpintis mokinių naujų fizinio aktyvumo formų ir sporto laimėjimų sklaida;
4. Skatinti mokinių iniciatyvumą dalyvauti mokyklos sportiniame gyvenime, ugdant jų organizacinius gebėjimus (LMOF nuostatai, 2005).

Nuo 2005 m. vykstantis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, savo devizu: „jei ne nugalėti, tai bent garbingai dalyvauti“ kviečia visus Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų mokinius varžytis įvairių sporto šakų varžybose ir ugdyti olimpines vertybes.

LMOF (2005) nuostatuose nurodoma, kad Festivalio programą sudaro dvi dalys: sporto šakų varžybos ir sporto šventė.

Sporto šakų varžybos vykdomos 5 etapais (8 pav.).

LMSSC direktorės O. Babonienės (2010) teigimu: „patekimas į Lietuvos mokinių olimpinio festivalio finalines varžybas visų mokyklų prestižo reikalas, kadangi patekti į vis aukštesnį etapą sunku: reikia nugalėti savo rajone, vėliau zonoje, tarpzoninėse ir tik vėliau komanda patenka į finalą. Mokiniai patekti į kitą etapą gali tik tada, jei sistemingai sportuoja, kryptingai ruošiasi ir yra tvirtos fizinės prigimties“.

7 pav. LMOF sporto šakų varžybų vykdymo sistema.

Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus, remiantis LMOF (2005) nuostatais.

LMOF vykdymui vadovauja Lietuvos mokinių ir studentų sporto centras.

Mokinių dalyvavimas. Festivalyje gali dalyvauti Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų 1–12 klasių mokiniai. Savivaldybei konkrečios sporto šakos varžybose gali atstovauti tik vienos mokyklos kolektyvas, bet ne kelių mokyklų rinktinė (LMOF nuostatai, 2005).

Festivalyje dalyvaujančios savivaldybės pagal mokinių skaičių yra skirstomos į tris grupes: miestus(14000 mokinių ir daugiau), rajonus (nuo 6400 mokinių iki 14000), kaimus(iki 6400 mokinių).

Laimėtojų nustatymas. Sporto šakų finalinių varžybų laimėtojai nustatomi atlikus kompleksinę įskaitą tarp I, II, III grupių komandų. Visų grupių savivaldybių komandos rungtyniauja tarp savęs. Festivalio metu yra nustatomos pradinio ugdymo klasių mokyklos ir bendrojo lavinimo mokyklos laimėtojos ir prizininės. Jų iškovoti taškai sumuojami į savivaldybių kompleksinę įskaitą, o į mokyklos

bendrą įskaitą neįtraukiami. Kaimo vietovių mokyklų varžybų kompleksinės įskaitos taškai yra sumuojami atskirai vienoje grupėje savivaldybių ir mokyklų lygiu. Kaimo vietovių mokyklų varžybose negali dalyvauti miestų ir miestelių mokyklų komandos. Į kompleksinę įskaitą skaičiuojami geriausiai pasirodžiusių komandų iškovoti taškai: I grupėje – 18 komandų, II grupėje – 16 komandų, III grupėje – 13 komandų. Taškai skiriami ne už sporto šakos, bet už komandos (mergaičių, berniukų, mišrios) iškovotą vietą. Sporto šakų ir komandų pasirinkimo skaičius neribojamas. Laimėtojas atskirose grupėse nustatomas pagal didžiausią taškų sumą (LMOF nuostatai, 2005).

Vietos mokykloms yra nustatomos susumavus visus sporto šakų varžybose laimėtus taškus pagal festivalio varžybų taškų skaičiavimo lentelę kuri pateikiama 1 lentelėje. Pridedame po 0,5 taško už komandų skaičių sporto šakoje. Komandoms skiriami tik jų paskutiniame etape iškovoti taškai (2 priedas) (LMOF nuostatai, 2005).

Komandai, tik dėl svarbios priežasties neatvykusiai į varžybas (jei sugedo transportas, susirgo komandos nariai ir pan.), skiriami ankstesniame etape iškovoti taškai. Kitais atvejais taškai neskiriami.

Jeigu kelios savivaldybės surenka vienodą taškų sumą, pirmenybė teikiama toms, kurios finalinėse varžybose užėmė daugiau komandinių pirmųjų vietų, esant lygiosioms – antrųjų ir t. t. Jeigu vienodą taškų sumą surenka savivaldybės, nedalyvavusios finalinėse varžybose, pirmenybė teikiama toms, kurios daugiau laimėjo aukštesnių vietų tarpzoninėse ir zoninėse varžybose. Ši taisyklė taikoma ir kaimo vietovių mokyklų varžybose (LMOF nuostatai, 2005).

Festivalio komandų priėmimas. Savivaldybės ar jų įgalioti asmenys, kurių sporto bazėse rengiamos sporto šakų varžybos, parengia varžyboms sporto bazę ir inventorių, atsako už teisėjų kolegijų sudėtį, pasirūpina medicinos personalu ir (prireikus) nakvyne. Komandų vadovai atsako už dalyvių saugumą kelionės ir varžybų metu, dokumentų pateikimą, tinkamą mokinių elgesį per varžybas ir laisvalaikio metu. Komandos vadovai, atvykę į sporto šakų zonines, tarpzonines ir finalines varžybas, teisėjų kolegijai pateikia mokyklos vadovo patvirtintą ir sveikatos priežiūros specialisto vizuotą paraišką, kurioje nurodoma: mokyklos pavadinimas, dalyvio vardas, pavardė, gimimo metai, klasė ir vadovo vardas, pavardė. Kartu pateikiami mokinių pažymėjimai su nuotraukomis. Zoninėse, tarpzoninėse ir finalinėse varžybose komandų atsivežti teisėjai turi būti įtraukti į varžybų teisėjavimą. Susitikimų vyriausiasis aikštės teisėjas turi būti neutralus teisėjas (LMOF nuostatai, 2005).

Festivalio dalyvių apdovanojimas. Kiekvienos grupės varžybų laimėtojai ir prizininkai kompleksinėje įskaitoje apdovanojami taurėmis. Komandos laimėtojos ir prizininkės atskirų sporto šakų finalinėse varžybose apdovanojamos taurėmis. Finalinėse varžybose komandų laimėtojų ir prizininkų dalyviai, jų mokytojai apdovanojami atitinkamo laipsnio diplomais ir medaliais, atskirose rungtyse – tik dalyviai. Bendrojo lavinimo mokyklos laimėtojos ir prizininkės visose grupėse apdovanojamos taurėmis,

o mokyklų vadovai ir kūno kultūros mokytojai apdovanojami padėkomis. Diplomai ir medaliai sporto šakų varžybų laimėtojams ir prizininkams įteikiami per finalines varžybas. Taurės sporto šakų varžybų laimėtojams ir prizininkams įteikiamos per šventinį renginį (LMOF nuostatai, 2005).

Festivalio finansavimas. Festivalį finansuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos tautinis olimpinis komitetas.

Finansavimo sąlygos:

1. Zoninių ir tarpzoninių varžybų teisėjavimo išlaidas (pagal galimybę) apmoka varžybas vykdanči organizacija, o komandiruotės išlaidas – komandiruojanti organizacija;

2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos tautinis olimpinis komitetas kartu su Lietuvos mokinių ir studentų sporto centru apmoka finalinių varžybų teisėjavimo, nakvynės, kelionės (pagal galimybę) išlaidas, taip pat perka taures, medalius, diplomus, prizus (LMOF nuostatai, 2005).

S. Stonkus (2007) teigia, kad pakilus bendram viso krašto kūno kultūros lygiui, aukšti rekordiniai skaičiai savaime atsiranda. Todėl dalyvavimas LMOF yra ypač svarbus siekiant aukštumų.

LTOK prezidentas A. Poviliūnas vieno iš LMOF atidarymo šventės metu sveikinimo kalboje teigė: „Ką gali žinoti, kas bus po kelerių metų, į kokio lygio sportininkus išaugs šiandienos mokinių olimpinio festivalio dalyviai. Gal olimpių žaidynių čempionai ar medalininkai? Pas mus dažnai sakoma, jog svarbu ne laimėti, bet dalyvauti. Tačiau to maža. Reikia kovoti dėl pergalės. Nebūtinai dėl pirmosios, antrosios ar trečiosios vietos, bet gal būt dėl pergalės prieš save. Tas jausmas neapsakomai geras. Kada jūs išmokssite kovoti ne tik sporto aikštelėse ar bėgimo take, bet ir už save gyvenime – tai yra svarbu. Tie žmonės, kurie pabūna sporto pasaulyje, jie iš tikrųjų lengviau atranda vietą gyvenime, be jokios abejonės, - ir moksle“ (LMOF nuostatai, 2005).

2. TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS

2.1. Tyrimo metodai ir organizavimas

Siekiant įrodyti, kad LMOF yra veiksminga priemonė, padedanti kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto pratybas, skatinant jų fizinį aktyvumą, stiprinant sveikatą bei diegiant olimpines vertybes, buvo atliktas tyrimas, kuriame taikyti šie tyrimo metodai:

1. Teoriniai tyrimų metodai: literatūros šaltinių analizė ir apibendrinimas.
2. Empiriniai: apklausa raštu;
3. Statistiniai: tyrimo duomenų analizė.

Siekiant atskleisti olimpinio ugdymo teorinę sampratą ir su tyrimo objektu susijusią informaciją, atlikta mokslinė literatūros analizė ir jos apibendrinimas.

Apklausa raštu metodu nuo 2011 m. vasario 28 d. iki 2011 m. kovo 7 d. elektroniniu būdu vyko miestų, rajonų savivaldybių švietimo ir sporto padalinių specialistų, atsakingų už mokinių kūno kultūrą ir sportą, anketinė apklausa. Pasak B.Bitino (2002) anketinė apklausa yra bene dėkingiausia diagnostinės informacijos rinkimo priemonė. Palyginus su kitomis priemonėmis, anketos taikymas reikalauja mažiausių darbo sąnaudų informacijai gauti.

Anketą sudarė 2 dalys (3 priedas):

1. Siekiant ištirti mokinių dalyvavimo aktyvumą Lietuvos mokinių olimpiame festivalyje, pateikta anketa apie mokinių dalyvavimą savivaldybės mokyklų varžybose, t.y. LMOF II etape. Ši anketa parodė kiek mokinių 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010 m. m. dalyvauja LMOF, kuriose savivaldybėse sporto šakose didžiausias aktyvumas ir konkurencija patenkant į kitą LMOF etapą. Gautų duomenų analizavimas ir lyginimas su LMOF programa bei vykdymo sistema atskleidė kiekvienų metų besikeičiančių savivaldybių varžybų dalyvių aktyvumo priežastis, bei leido formotis prielaidoms siekiant ugdymo sistemos efektyvumo.

2. Siekiant atskleisti miestų, rajonų savivaldybių švietimo ir sporto padalinių specialistų atsakingų už mokinių kūno kultūrą ir sportą nuomonę apie LMOF ir vykdymo sistemą pateikta anketa efektyvumui ir požiūriui tirti. Anketoje tyriamieji galėjo pateikti rekomendacijas sistemai gerinti. M. Gobikas ir Z. Kamarūnas (2006) teigia, kad organizuojant sporto renginį, visuomet būna kažkas tokio, ką būtų galima padaryti kitaip, jei būtų tokia galimybė. Autorių nuomone, vertinant renginių efektyvumą, reikia būti atviriems rekomendacijoms ir pasiūlymams. Šie duomenys leido įvertinti savivaldybių atstovų nuomonę apie LMOF ir jo sistema bei nustatyti su kokiomis problemomis susiduria savivaldybių atstovai organizuodami LMOF varžybas.

Anketinės apklausos struktūra pateikta (4 priede)

Gautų duomenų palyginimui analizuojami Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro organizuojamų LMOF zoninių, tarpzoninių ir finalinių varžybų protokolai. Pagal savivaldybes ir sporto šakas susumuoti varžybose dalyvaujantys mokiniai. Atskleistos lėšos skiriamos LMOF.

Siekiant gautus duomenis patikslinti, išanalizuoti statistikos departamento duomenys apie bendrą mokinių skaičių Lietuvoje. Išanalizuoti Lietuvos sporto statistikos metraščio duomenys leido įvertinti miestų, rajonų savivaldybių skiriamas lėšas sportui bei kūno kultūros mokytojų įtaką mokinių aktyvumui LMOF. Šie duomenys leido įvertinti išorinius veiksnius lemiančius LMOF mokinių aktyvumą.

Gauti duomenys apdoroti kompiuterine programa Microsoft Excell. Analizuojant duomenis remtasi dinaminės eilutės padidėjimo (sumažėjimo) tempų apskaičiavimais, kurie parodė, kaip laikui bėgant, kinta rodiklis (2).

$$(2) T_p = \frac{Y_n - Y_{n-1}}{Y_{n-1}} * 100 \%$$

2.2. Tyrimo imtis

Tyrimė dalyvavo miestų, rajonų savivaldybių švietimo ir sporto padalinių specialistai atsakingi už mokinių kūno kultūrą ir sportą. Tyrimo metu apklausti 58 respondentai t.y. 96,7 proc. visų Lietuvos savivaldybių.

Vykdam apklaušą apie mokinių dalyvavimą savivaldybės mokyklų varžybose buvo pasirinktas nedidelis, trijų metų (2007-2008; 2008-2009; 2009-2010 m), intervalas, nes tikrinant anketą (buvo išsiųsta į Šiaulių rajono savivaldybę, Kauno rajono savivaldybę ir Marijampolės savivaldybę) paaiškėjo, kad ne visos savivaldybės turi ilgesnių nei trijų metų LMOF varžybų statistinius duomenis. Todėl duomenų papildymui išanalizuoti Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro, penkerių metų (2005-2006; 2006-2007; 2007-2008; 2008-2009; 2009-2010 m.m.), vykdomo LMOF varžybų protokolai. Išanalizuota daugiau nei 1700 varžybų protokolų.

Apibendrinant galime konstatuoti, kad gauti duomenys parodė kokia dalis mokinių patiria Lietuvos mokinių olimpinio festivalio ugdomą įtaką bei festivalio vietą bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo sistemoje ir kokias priemones reikia taikyti siekiant mokinių aktyvumo ir sistemos efektyvumo.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ

Organizatoriai, 2005 m. pradėdami rengti Lietuvos mokinių olimpinį festivalį, galvojo apie tai, kad Lietuvos jaunoji karta augtų aktyvi ir sveika, o išmokusi garbingo ir kilnaus elgesio principų sporto aikštynuose, jais vadovautųsi ir savo gyvenimo kelyje. Todėl dabar yra puiki galimybė išsiaiškinti ar pasitvirtino organizatorių lūkesčiai.

Kaip jau minėjome, Lietuvos mokinių olimpinis festivalis vyksta penkiais etapais. O tyrimas vykdomas II etape, kurį vykdo savivaldybės, bei III, IV ir V etapuose, kuriuos vykdo Lietuvos mokinių ir studentų sporto centras. Visų pirma išanalizuosime LMOF III, IV ir V etapus, nes turimi duomenys leis ištirti festivalio vykdymo sistema nuo jo pradžios.

3.1. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio turinio raiška Sporto centro varžybose

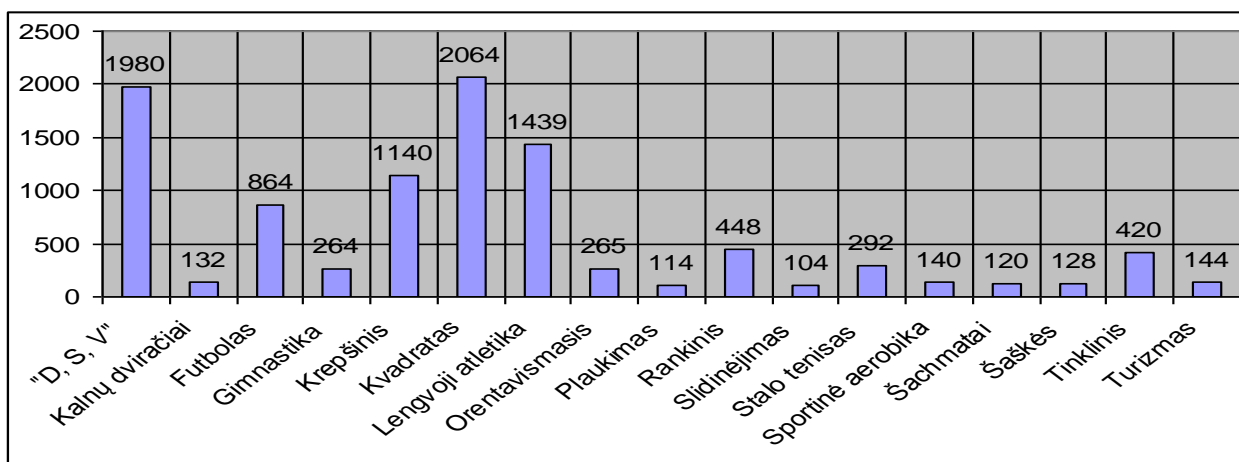
2005-2006 mokslo metais buvo surengtas pirmasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis (LMOF). LMOF atidarymas vyko Radviliškio Lizdeikos gimnazijoje.

Pirmojo Lietuvos mokinių olimpinio festivalio programą sudarė trys dalys – sporto šakų varžybos, meno konkursai ir sporto šventė "Antikos sportas". Varžybų programoje buvo įjungta 17 sporto šakų. LMOF dalyvavo 202 tūkstančiai mokinių iš 1093 Lietuvos mokymo įstaigų.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad 2005-2006 m.m. Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro (LMSSC) vykdomose varžybose dalyvavo 10058 mokiniai. Gausiausia sporto šaka – kvadratas. Joje dalyvavo 2064 mokiniai. Didelį dalyvių skaičių pritraukė ir estafečių varžybos „Drasūs, stiprūs, vikrūs“ (1980 dalyvių) bei lengvoji atletika (1439 dalyviai) (8 pav.).

Tyrimo rezultatai leido pastebėti, kad 2005-2006 m.m. kvadrato ir „Drasūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose dalyvavo 3-6 klasių mokiniai, kurie mokyklose daugiausia ir kultivuoja tik šias sporto šakas, nes kitos sporto šakos dar jiems per sudėtingos. Tai paaiškina didelį aktyvumą kvadrato ir „Drasūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose bei mažą organizuojamų varžybų skaičių šiam amžiui.

Kaip matyti 8 pav., mažiausiai mokinių dalyvavo slidinėjimo ir plaukimo varžybose. Šie skaičiai rodo, kad šios sporto šakos nėra populiarios mokinių tarpe. Slidinėjimas dėl Lietuvos klimato sąlygų, o plaukimas dėl mažo baseinų skaičiaus Lietuvoje.

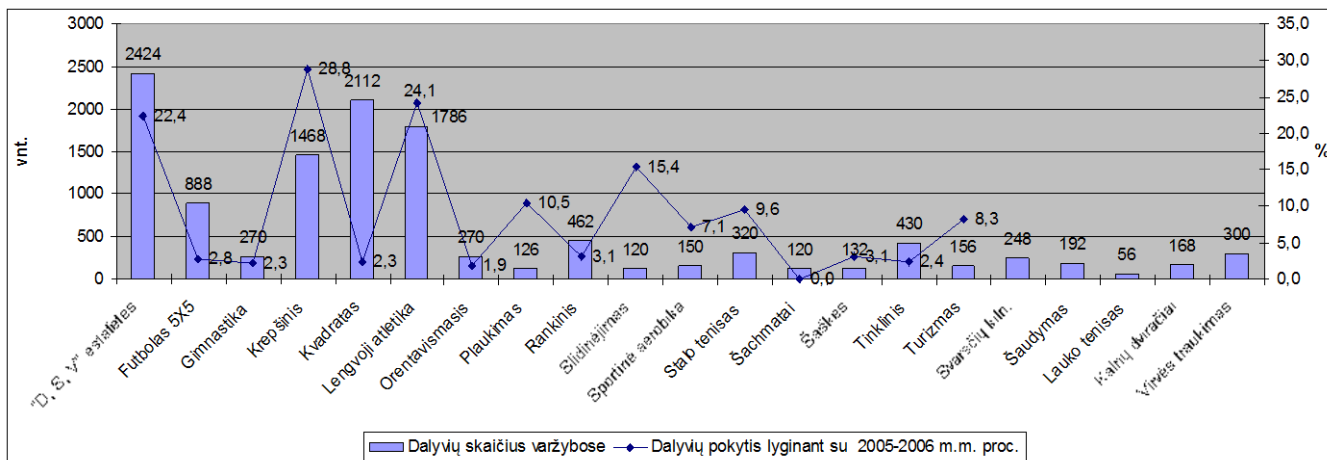

8 pav. 2005-2006 LMOF dalyvių skaičius (vnt.) LMSSC varžybose

2006 m. gruodžio 6 d., Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijoje buvo iškilmingai pradėtas antrasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis. Antrus metus vykdomas LMOF tapo tikru sąjūdžiu, kuris pasklido po visas Lietuvos mokyklas.

Organizuojant pirmąjį festivalį buvo pastebėta, kad mažiau aktyvūs buvo pradinių klasių ir kaimo vietovių mokyklų mokiniai, todėl antrajame festivalio etape papildomai buvo sudarytos dvi grupės – pradinių mokyklų ir kaimo mokyklų. Mokyklų pageidavimu į festivalio varžybų programą papildomai įtrauktos keturių sporto šakų – teniso, svarsčių kilnojimo, virvės traukimo ir šaudymo iš pneumatinio ginklo varžybos. Tad iš viso mokiniai varžėsi 21 sporto šakų varžybose.

Kaip atskleidė tyrimų rezultatai, papildomų sporto šakų įtraukimas į LMOF programą lėmė ir didesnę dalyvaujančiųjų varžybose mokinių skaičių. Antrajame LMOF varžybų etape, kurį vykdė LMSSC, dalyvavo 12198 mokiniai, t.y., net 21,3 proc. daugiau nei pirmajame LMOF. Gausiausios dalyvių skaičiumi buvo „Drasūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybos. Jose dalyvavo 22,4 proc. mokinių daugiau nei pernai. Tad iš viso dalyvavo 2424 mokiniai. (9 pav.).

9 pav. 2006-2007 m.m. LMOF dalyvių skaičius (vnt.) ir jo pokytis (proc.) LMSSC varžybose

Antrame LMOF į programą įtrauktos teniso varžybos dideliu mokinių aktyvumu nepasižymėjo, dėl mažo mokinių skaičiaus komandoje.

2006-2007 m.m. didelis pokytis užfiksuotas krepšinio varžybose – 27 proc. Jose dalyvavo 320 mokinių daugiau nei pernai, o lengvosios atletikos varžybose padaugėjo 347 mokiniais. Išanalizavus lengvosios atletikos ir krepšinio varžybų vykdymo sistemas, paaiškėjo, kad šiose sporto šakose dalyvių skaičius didėjo dėl pagausėjusių varžybų. Varžybų skaičius didėjo dėl didelio mokinių aktyvumo šiose varžybose, kurios paskatino kaimo vietovių mokyklų varžybas rengti atskirai nuo miesto mokyklų.

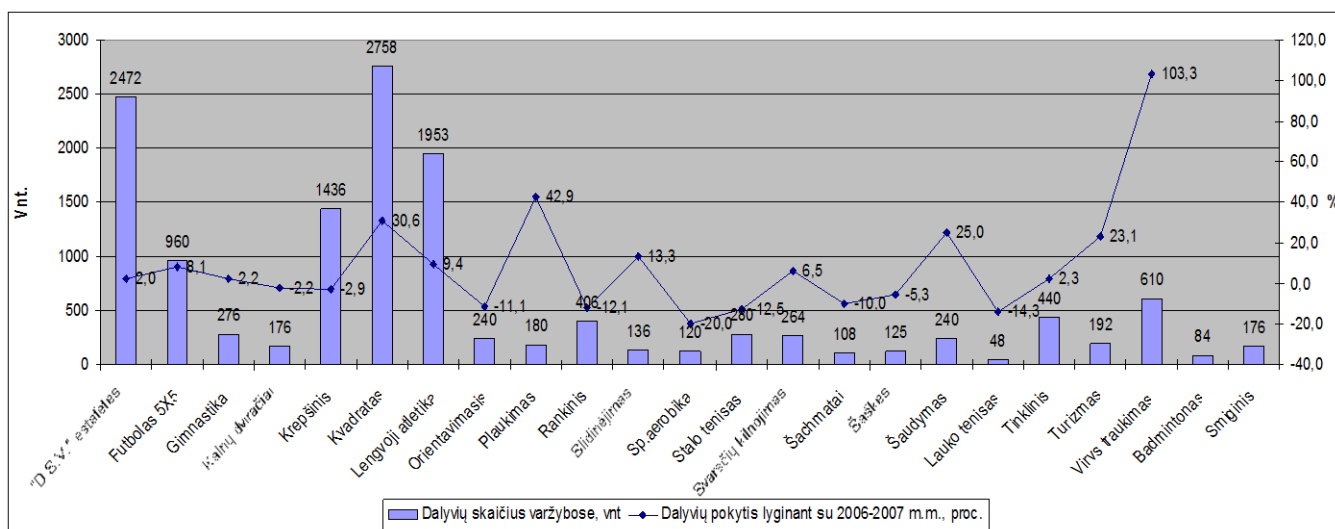
Trečiasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, prasidėjęs Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje, baigėsi švente Vilniaus “Siemens arenoje”.

2007-2008 m.m. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio metu buvo surengtos 406 varžybos. Varžybų programa buvo padidinta iki 23 sporto šakų. Įtrauktos badmintono ir smiginio varžybos.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad sporto šakų įtraukimas į LMOF programą nėra paprastas. Daugelis sporto šakų federacijų deda dideles pastangas, kad jų sporto šaka būtų įtraukta į LMOF programą. Tačiau dažnai kelių pastoja mažas sporto šakos populiarumas. Mažiausiai 12 savivaldybių turi plėtoti sporto šaką, kad įtraukti ją į LMOF programą.

Išanalizavus trečiojo LMOF varžybų protokolus, pastebėta, kad LMSSC organizuojamose varžybose dalyvavo 13680 mokiniai, t.y. 12,21 proc. daugiau nei praėjusiais mokslo metais (7 priedas).

Tyrimo metu nustatytas teigiamas pokytis LMSSC organizuojamose plaukimo varžybose. Jose dalyvavo 43 proc. mokinių daugiau nei pernai. Daugėjo dalyvių kvadrato varžybose. Net 646 mokiniais, t.y. 30 proc. daugiau nei praėjusiais mokslo metais. Ypač žymūs pokyčiai vyko virvės traukimo varžybose. Jose dalyvavo 103,3 proc. daugiau nei pernai t.y. 610 mokinių. (10 pav.).

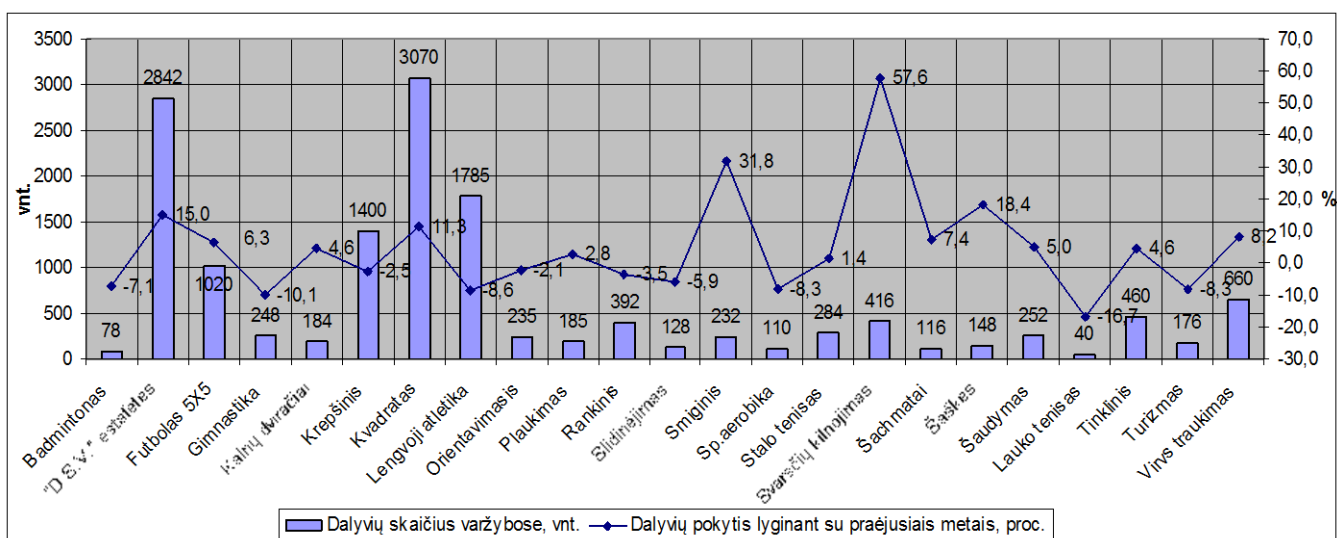

10 pav. 2007-2008 m.m. LMOF dalyvių skaičius (vnt.) ir jo pokytis (proc.) LMSSC varžybose

Išanalizavus 2007-2008 m.m. virvės traukimo varžybų protokolus ir varžybų nuostatus, paaiškėjo, kad įtakos LMOF didesniai mokinių skaičiui turėjo kaimo vietovių mokyklų ir miesto mokyklų mokinių varžymasis atskirose grupėse.

Ketvirtasis (2008-2009 m.m.) Lietuvos mokinių olimpinis festivalis, startavęs Šiaulių Didždvario gimnazijoje, pasibaigė Vilniuje, Vingio parke per Lietuvos Olimpines dienas šventę. Įdomu tai, kad ketvirtojo LMOF nugalėtojų ir prizininkų apdovanojimas tapo nauju Lietuvos rekordu - vienu metu buvo įteikta 168 taurė. Taurės nugalėtojams įteikė Lietuvos olimpiečiai, garsūs šalies sportininkai.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad 2008-2009 m. m. Lietuvos mokinių olimpiniam festivalyje, kurias vykdė LMSSC, dalyvavo 14461 mokiniai, t.y. 5,71 proc. daugiau nei praėjusiais mokslo metais (9 priedas). Daugiausia mokinių dalyvavo kvadrato varžybose – 3070 (11 pav.)

11 pav. 2008-2009 m.m. LMOF dalyvių skaičius (vnt.) ir jo pokytis (proc.) LMSSC varžybose

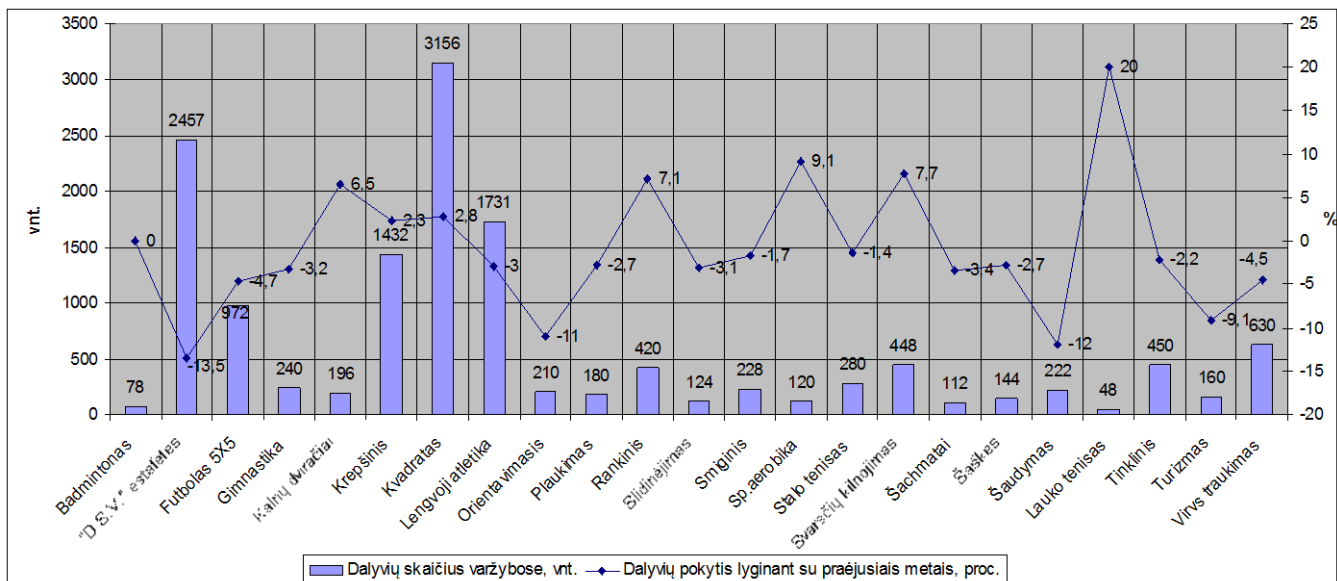
Kaip matyti 11 paveiksle, ketvirtame LMOF ypač išaugo svarsčių kilnojimo varžybose dalyvaujančių mokinių skaičius. Šios sporto šakos varžybose dalyvavo 57,6 proc. mokinių daugiau nei pernai. Įtakos dalyvių didėjimui turėjo kaimo ir miesto mokinių varžymasis atskirai, t.y. padidėjo svarsčių kėlimo varžybų skaičius.

Smiginio varžybose dalyvių padaugėjo 31,8 proc. Įtraukus smiginį 2007-2008 m.m. didelio dalyvių skaičiaus ši sporto šaka nesulaukė. Tačiau dėl savo paprasto propagavimo tapo populiarėjanti.

Penktasis Lietuvos mokinių olimpinis festivalis startavo Mažeikių Pavasario vidurinėje mokykloje. Festivalio atidarymas buvo didelė šventė. Nuo pat mokyklos įsikūrimo pradžios mokyklai vadovaujantis direktorius Stanislovas Jakučinskas LMOF atidarymo metu pabrėžė, kad Lietuvos mokinių olimpinis festivalis yra ypač reikalingas mokiniams, nes skatina sportuoti ir pajusti olimpinio judėjimo dvasią.

Išanalizavus LMOF 2009-2010 m. m. vykdomų varžybų protokolus paaiškėjo, kad festivalyje dalyvavo beveik 3 proc. mažiau dalyvių nei praėjusiais mokslo metais (11 priedas). Dalyvių mažėjo 10 sporto šakų. Didžiausias neigiamas pokytis užfiksuotas „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose – 13,5 proc. Taip pat dalyvių mažėjo orientavimosi sporto (-11 proc.), turizmo (7,7 proc.), futbolo (-4,7 proc.) ir k.t. varžybose. (12 pav.)

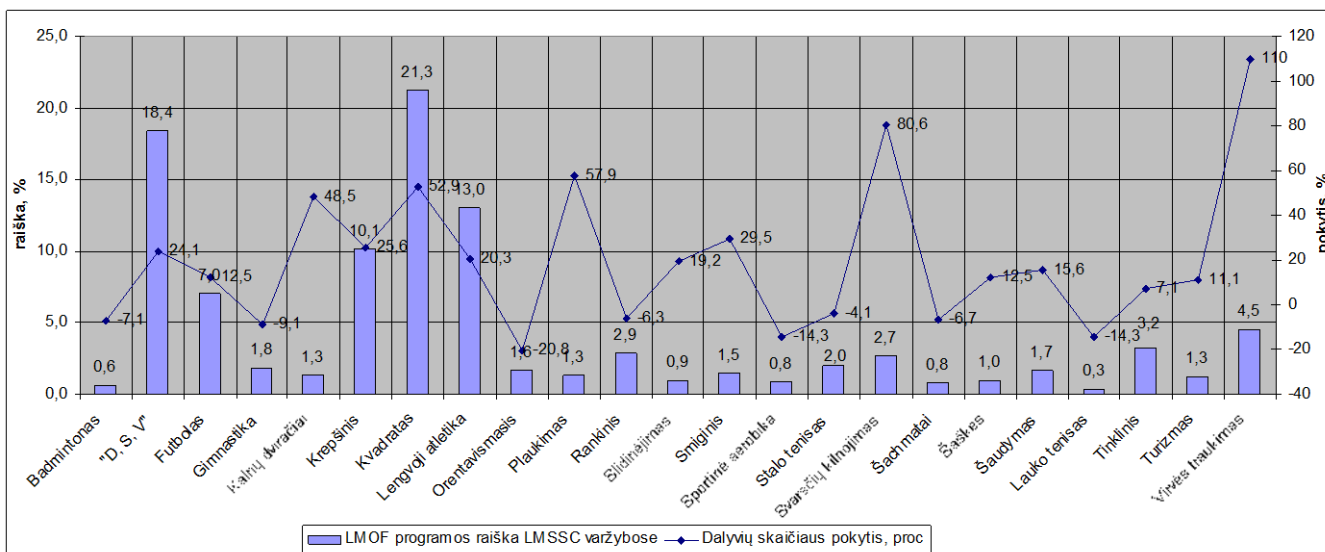
Trylikoje sporto šakoje 2009-2011 m.m. užfiksuotas dalyvių didėjimas. Daugiausiai didėjo teniso varžybose – 20 proc. Kitose sporto šakose padidėjimai buvo maži.

12 pav. 2009-2010 m.m. LMOF dalyvių skaičius LMSSC varžybose, ir jo pokytis, proc.

Apibendrinus gautus rezultatus galima teigti, kad nuo LMOF vykdymo pradžios Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro vykdomose varžybose mokiniai aktyviausiai dalyvavo kvadrato. Jame kiekvienais metais dalyvavo 21,3 proc. visų festivalyje dalyvaujančių mokinių. Aktyviai mokiniai dalyvavo „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių, bei lengvosios atletikos varžybose. Išsiskyrė savo mokinių gausumu krepšinio, futbolo bei virvės traukimo varžybos (13 pav.).

Kaip matyti 13 paveiksle, nuo LMOF vykdymo pradžios, net 110 proc. išaugo mokinių skaičius dalyvaujančių virvės traukimo varžybose. Svarstelių kilnojimo varžybose užfiksuotas 80,6 proc. pokytis. Plaukimo varžybose nustatytas 57,9 proc. mokinių aktyvumo didėjimas, o kvadrato varžybose šis skaičius siekė 52,9 proc.. Šie rodikliai rodo, kad sporto šakos esančios LMOF programoje skatina mokinius kultivuoti šias sporto šakas ir įsitraukti į sportinę veiklą.

13 pav. Mokinių aktyvumas LMSSC varžybose ir jo kaita nuo 2005-2006 m.m. (proc.)

Tyrimo rezultatai parodė, kad nuo LMOF vykdymo pradžios aštuonių sporto šakų varžybose buvo užfiksuotas neigiamas mokinių aktyvumo pokytis. Didžiausias šis pokytis nustatytas orientavimosi varžybose – 20,8 proc. taip pat 14,3 proc. neigiamas pokytis užfiksuotas sportinės aerobikos bei teniso varžybose. Tačiau šie mažėjimai nėra tokie dideli lyginant su padidėjimo tempais, kurie rodo šios sistemos efektyvumą.

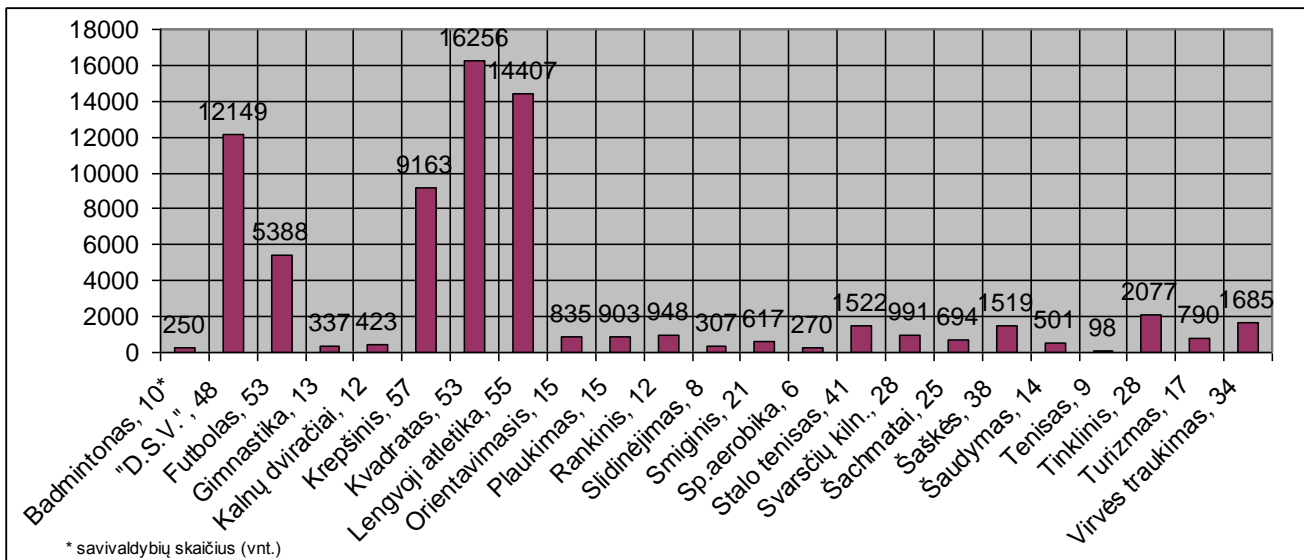
Apibendrinant galime konstatuoti, kad Lietuvos mokinių olimpinio festivalyje dalyvauja visų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybių mokyklų mokiniai. Festivalis, prasidėjęs su 17 sporto šakų, šiuo metu savo programoje turi 23, kuriose mokiniai gali išreikšti save, parodydami savo sugebėjimus. Mokinių aktyvumą varžybose daugiausiai sąlygoja naujų sporto šakų įtraukimas į LMOF programą bei varžybų pagausėjimas dėl kaimo ir miesto bei pradinių klasių mokinių grupių atskyrimo. 2009-2010 m.m. sumažėjęs dalyvių skaičius LMOF varžybose, kurias vykdo Lietuvos mokinių ir studentų sporto centras, verčia išsiaiškinti veiksnius lėmusius mažėjimo aktyvumą ir ar tokia pati tendencija yra savivaldybių organizuojamose varžybose.

3.2. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio turinio raiška savivaldybių varžybose

Lietuvos mokinių olimpinis festivalis prasideda mokyklų varžybomis. Mokykla, išsiaiškinusi pajėgiausius sportininkus, siunčia juos į savivaldybių varžybas. Mokyklos komanda, laimėjusi savivaldybių varžybose, patenka į sekantį etapą – zonines, tarpzonines ar finalines varžybas.

Tyrimo metu užfiksuota, kad 2007-2008 m.m. savivaldybių surengtose LMOF varžybose dalyvavo 72130 mokiniai iš 58 savivaldybių. Mokinių užimtumas siekė 17,9 procento. Mokiniai varžėsi 23 sporto šakų varžybose.

Kaip matyti 14 paveiksle, daugiausia mokinių 2007-2008 m. savivaldybių vykdomose varžybose dalyvavo kvadrato. Kvadrato varžybas rengė 53 savivaldybės. Didelis mokinių aktyvumas varžybose rodo, kad šioje sporto šakoje vyksta ypač didelė konkurencija. Todėl patekti į zonines, tarpzonines ar finalines varžybas yra ypač sunku.

14 pav. 2007-2008 m.m. LMOF dalyviai (vnt.) savivaldybių varžybose.

2007-2008 m.m. lengvosios atletikos varžybose varžėsi 1440 mokiniai iš 55 savivaldybių.

Įdomu tai, kad krepšinio varžybas rengia 57 savivaldybės, tačiau mokinių aktyvumas nėra toks gausus kaip lengvosios atletikos ar kvadrato. Savivaldybių rengiamose varžybose gausa išsiskyrė stalo teniso bei šaškių varžybos.

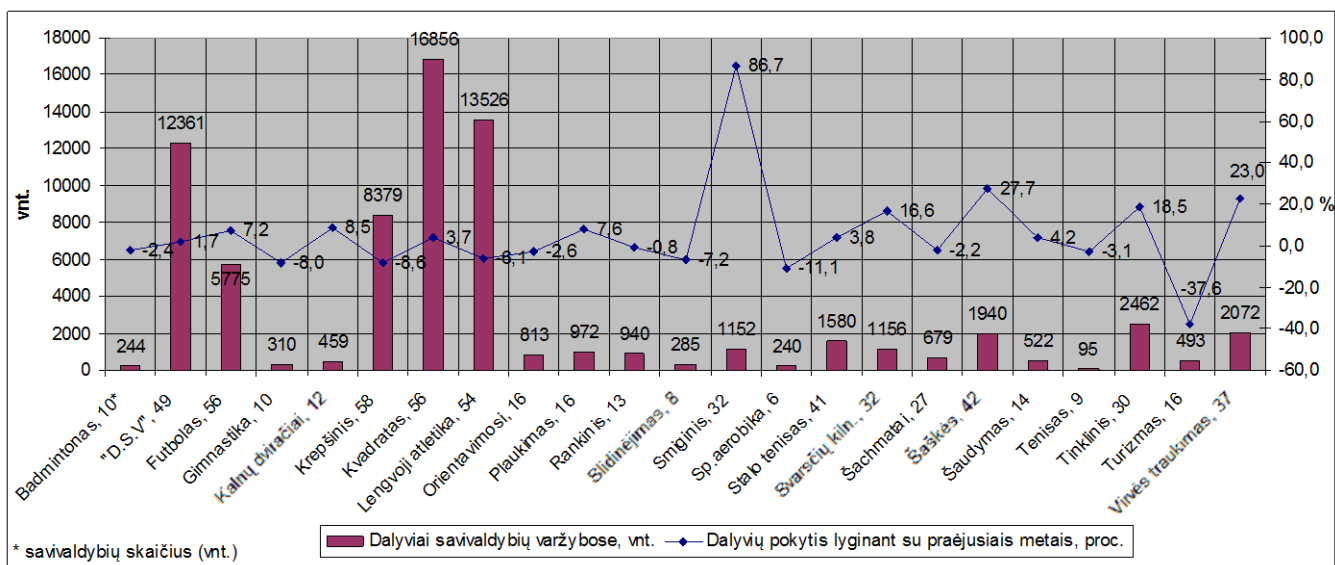
Kaip matyti 14 paveiksle, mažiausiai mokinių dalyvavo lauko teniso varžybose. Tyrimo metu užfiksuota, kad lauko teniso sporto šakoje varžėsi 98 mokiniai iš 9 savivaldybių. Mažiausiai savivaldybės organizavo sportinės aerobikos varžybų.

2008-2009 m. m. savivaldybių vykdomose varžybose dalyvavo 73311 mokinių. O bendras mokinių užimtumas išaugo iki 19,1 proc. (10 priedas)

Tyrimo metu nustatyta, kad kaip ir pernai metais mokiniai aktyviausiai dalyvavo – kvadrato varžybose. Šiose varžybose užfiksuotas 3,7 proc. didėjimo pokytis.

Lyginant su praėjusiais metais, didesnis mokinių skaičius pastebimas smiginio varžybose. Šioje sporto šakoje didėjimo pokytis siekė - 86,7 proc. Pagausėjimą lėmė pačios savivaldybės, kurios anksčiau

tokių varžybų nevykdė. Įtraukus į LMOF programą smiginį, atsirado daugiau (11 savivaldybių) norinčių dalyvauti varžybose (15 pav.).

15 pav. 2008-2009 m.m. dalyvių skaičius (vnt.) ir jo pokytis (proc.) savivaldybių varžybose.

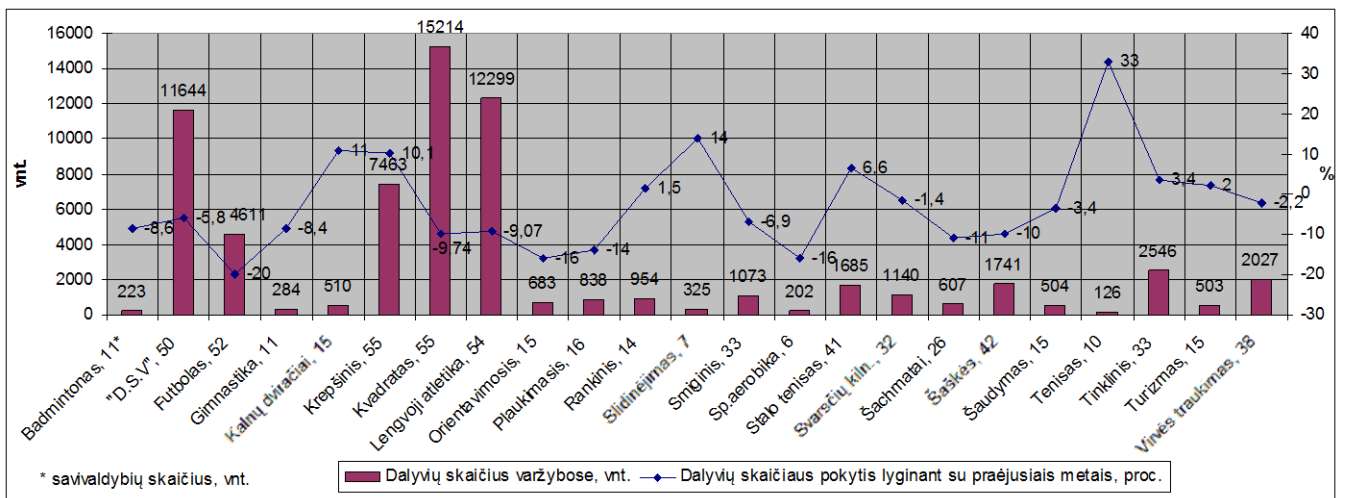
Kaip matyti 15 paveiksle, 27,7 proc. didėjimo pokytis užfiksuotas šaškių varžybose. Šį pokytį lėmė pradinį klasių mokinių šaškių varžybų įtraukimas į LMOF programą, bei padidėjęs savivaldybių aktyvumas organizuojant varžybas.

Tyrimo rezultatai atskleidė mažėjimo pokyčius turizmo varžybose – 37,3 proc. (15 pav.). Mažėjimas rodo, kad turizmas nėra populiarus tarp mokinių.

Apibendrinant dalyvių aktyvumą 2008-2009 m.m galime teigti, kad dėl pagausėjusių komandų skaičiaus varžybose ir naujai įsitraukusių savivaldybių į LMOF programą - 1,64 proc. padidėjo mokinių aktyvumas festivalyje.

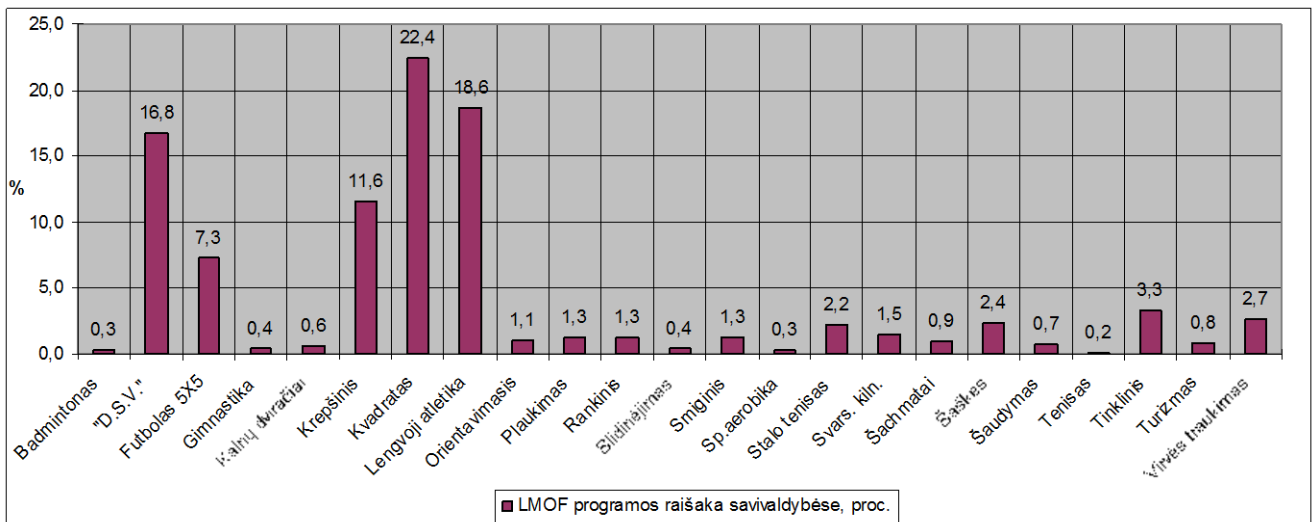
2009-2010 m.m. savivaldybių varžybose dalyvavo - 67202 mokiniai, t.y. 8,3 proc. mažiau dalyvių nei pernai metais, o mokinių užimtumas siekė - 18,6 proc. (12 priedas)

Savivaldybių vykdomose varžybose dalyvių didėjo: kalnų dviračių kroso (11 proc.), rankinio (1,5 proc.), slidinėjimo (14 proc.), stalo teniso (6,6 proc.), lauko teniso (33 proc.), tinklinio (3,4 proc.) ir turizmo (2 proc.) varžybose. Tačiau šių sporto šakų dalyvių skaičiaus didėjimas buvo per mažas, nes neatsvėrė bendrą LMOF dalyvių mažėjimo tendenciją. Septyniolikoje sporto šakų užfiksuotas mažėjimas. Ypač didelis mažėjimo pokytis buvo futbolo (-20 proc.), sportinės aerobikos (-16 proc.) ir orientavimosi varžybose (-16) (16. pav.)

16 pav. 2009-2010 m.m. LMOF dalyvių skaičius savivaldybių varžybose ir jo pokytis proc.

Devyniose sporto šakose buvo užfiksuota savivaldybių padidėjusi iniciatyva organizuojant varžybas, tačiau mokinių aktyvumas mažėjo. Septyniuose sporto šakose savivaldybių organizuojamų varžybų mažėjo, tad mažėjo ir mokinių aktyvumas. Galima konstatuoti, kad LMOF dalyvių aktyvumui įtakos turi savivaldybių neorganizuojamos varžybos ir sumažėjęs komandų skaičius jose.

17 pav. Savivaldybės mokinių aktyvumas LMOF programoje (proc.)

Taigi, apibendrinus savivaldybių duomenis, paaiškėjo, kad nuo 2007-2008 m.m. savivaldybių vykdomose varžybose daugiausia mokinių dalyvavo kvadrato varžybose. Jose kiekvienais metais dalyvauja 22,4 proc. visų dalyvaujančių festivalyje mokinių (17 pav.). Savivaldybėje organizuojamų LMOF varžybų aktyvumą daugiausiai lemia ar savivaldybės organizuoja varžybas, bei komandų aktyvumas jose. Manoma, kad jei savivaldybės organizuos varžybas, bus ir norinčių jose dalyvauti

komandų. Išsiaiškinome, kad kaip ir LMSSC organizuojamose varžybose taip ir savivaldybių vykdomose varžybose egzistuoja tokia pati 2009-2010 m. m. mažėjančio mokinių aktyvumo tendencija.

3.3. Savivaldybių mokinių aktyvumas Lietuvos mokinių olimpinio festivalio varžybose

Šiandien mokinio gyvenimas dažniausiai prasideda po pamokų. Ir tik nuo mokinio užimtumo ir auklėjimo priemonių parinkimo priklauso mokinio vertybinių nuostatų formavimasis ir tolesnis elgesys visuomenėje. Lietuvos mokinių olimpinis festivalis tai puiki užimtumo priemonė, kuri vykdo prevenciją mokinių pamokų lankomumui, nusikalstamumui, narkotikų vartojimui, o taip pat blogai sveikatai.

Atlikto tyrimo metu nustatyta, kad kiekvienais metais LMOF vidutiniškai dalyvauja 18,5 proc. mokinių savivaldybių varžybose, ir 2,67 proc. Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro varžybose (1 lentelė).

1 lentelė

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio aktyvumas

Mokslo metai	Bendras mokinių skaičius Lietuvoje (vnt.)	LMOF dalyvaujančių mokinių skaičius LMSSC varžybose (vnt)	Mokinių užimtumas LMSSC varžybose (proc.)	LMOF dalyvaujančių mokinių skaičius savivaldybių varžybose (vnt.)	Mokinių užimtumas savivaldybių varžybose (proc.)
2005-2006	538541	10058	1,87 %	-	-
2006-2007	514622	12198	2,37 %	-	-
2007-2008	489442	13680	2,80 %	72130	17,9 %
2008-2009	464638	14461	3,11 %	73311	19,1 %
2009-2010	440504	14038	3,19 %	67202	18,6 %
Vidutiniškai	-	-	2,67 %	-	18,5 %

Įdomu tai, kad mokinių aktyvumas LMOF didėjo iki 2008-2009 m. m., o bendras mokinių skaičius Lietuvoje mažėjo. Todėl galime konstatuoti, kad LMOF yra efektyvi užimtumo priemonė, kuri skatina kuo daugiau mokinių įsitraukti į sportinę veiklą.

Tyrimo metu nustatyta, kad (savivaldybių vykdomose varžybose) daugiausia mokinių į sportinę veiklą įtraukė Ignalinos ir Pagėgių savivaldybės. Ignalinos rajono savivaldybėje kiekvienais metais yra surengiamos 15-16 sporto šakų varžybų, kuriose dalyvauja daugiau nei puse joje besimokančių mokinių (2 lentelė).

Mokinių užimtumas savivaldybių varžybose

2007-2008 m.m.				2008-2009 m.m.				2009-2010 m.m.			
Eil. Nr.	Savivaldybė	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.	Eil. Nr.	Savivaldybė	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.	Eil. Nr.	Savivaldybė	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.
1.	Ignalinos r.	68,7	15	1.	Ignalinos r.	79,3	16	1.	Ignalinos r.	70,9	16
2.	Pagėgių	51,2	10	2.	Pagėgių	61,0	10	2.	Pagėgių	63,1	10
3.	Šalčininkų r.	48,3	11	3.	Šalčininkų r.	47,0	10	3.	Širvintų r.	47,0	10
4.	Jurbarko r.	37,3	12	4.	Širvintų r.	36,3	17	4.	Šalčininkų r.	46,2	17
5.	Panevėžio r.	36,4	9	5.	Panevėžio r.	34,4	9	5.	Panevėžio r.	41,3	9

Tyrimo eigoje išsiaiškinta, kad savivaldybėse, kurios rengia daugiau varžybų, šis užimtumas ne toks didelis. Pvz. Kauno miesto savivaldybė kiekvienais metais rengia 22 sporto šakų varžybas, tačiau mokinių užimtumas vidutiniškai siekia vos 9,6 proc. 22 sporto šakose kiekvienais metais varžosi ir Alytaus miesto savivaldybės mokyklų mokiniai, o mokinių užimtumas vidutiniškai siekia 24,8 proc. Klaipėdos miesto suorganizuotose 19 sporto šakų varžybose kiekvienais metais vidutiniškai varžosi vos 14 proc. mokinių. (3 lentelė)

Gauti rezultatai leidžia teigti, kad dėl didelio mokinių skaičiaus savivaldybės nesugeba daug mokinių įtraukti į sportinę veiklą, nors ir rengia daugiau sporto šakų varžybų.

Mokinių aktyvumas savivaldybių varžybose

2007-2008 m.m.					2008-2009 m.m.				2009-2010 m.m.			
Eil. Nr.	Savivaldybė	Mokiniai varžybose, vnt.	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.	Savivaldybė	Mokiniai varžybose, vnt.	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.	Savivaldybė	Mokiniai varžybose, vnt.	Bendras mokinių užimtumas, proc.	Surengta sporto šakų varžybų, vnt.
1.	Kauno m.	5071	9,9	22	Kauno m.	4812	9,8	22	Kauno m.	4381	9,3	22
2.	Klaipėdos m.	3208	13,9	19	Klaipėdos m.	3222	14,5	19	Klaipėdos m.	2833	13,6	19
3.	Alytaus m.	2743	24,4	22	Vilniaus r.	2600	23,6	16	Alytaus m.	2537	16	21
4.	Vilniaus r.	2733	23,8	16	Alytaus m.	2572	24,4	22	Vilniaus r.	2160	25,6	16
5.	Šiaulių m.	2260	12,9	9	Šiaulių m.	2272	13,4	9	Kėdainių r.	2089	25,1	15

Tyrimo eigoje išsiaiškinta, kurioje savivaldybėje pagal atskiras sporto šakas stebimas didžiausias dalyvių aktyvumas. Kaip ir buvo tikėtasi, daugiausiai mokinių dalyvauja kvadrato varžybose bei „Drasūs vikrūs, stiprūs“ estafetėse. Šiose sporto šakose Kauno miesto savivaldybė pritraukia daugiausiai

mokinių. Kiekvienais metais kvadrato varžybose varžosi 1383 mokiniai, o estafetėse 888 dalyviai (4 lentelė).

4 lentelė

Dalyvių aktyvumo įvairiose sporto šakose palyginimas atskirose savivaldybėse

Eil. Nr.	Sporto šaka	Savivaldybė, kurioje didžiausias aktyvumas (vyksta didžiausia konkurencija)	Dalyvaujančių mokinių skaičius varžybose (vnt.)
1.	Kvadratas	Kauno m.	1383
2.	“D.S.V.” estafetės	Kauno m.	888
3.	Lengvoji atletika	Prienų r.	524
4.	Krepšinis	Kauno m.	462
5.	Plaukimas	Klaipėdos m.	431
6.	Futbolas	Kauno m.	429
7.	Tinklinis	Panevėžio r.	247
8.	Orientavimosi sportas	Šiaulių m.	192
9.	Stalo tenisas	Vilniaus r.	163
10.	Virvės traukimas	Panevėžio r.	150
11.	Rankinis	Kauno m.	143
12.	Kalnų dviračiai	Panevėžio r.	115
13.	Šaškės	Šiaulių r.	107
14.	Šaudymas	Kauno m.	97
15.	Slidinėjimas	Vilniaus r.	96
16.	Turizmas	Kauno m.	91
17.	Svarsčių kilnojimas	Joniškio r.	80
18.	Smiginis	Vilniaus r.	69
19.	Sportinė aerobika	Klaipėdos m.	73
20.	Badmintonas	Klaipėdos m.	60
21.	Šachmatai	Šiaulių m.	60
22.	Gimnastika	Klaipėdos m.	54
23.	Tenisas	Klaipėdos m.	23

Tyrimo metu nustatyta, kad didžiausia konkurencija lyginant sporto šakas vyksta didesnius mokinių skaičius turinčiose savivaldybėse: Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Šiaulių miesto, Panevėžio miesto savivaldybėse.

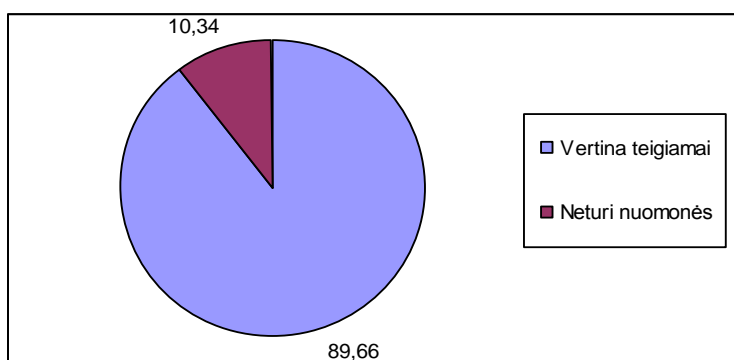
Apibendrinant galime konstatuoti, kad Lietuvos mokinių olimpiniam festivalis tai užimtumo priemonė. Kiekvienais metais mokinių užimtumas dalyvaujant festivalyje siekia 18,5 proc. Daugiausiai mokinių į sportinę veiklą įtraukia Ignalinos ir Pagėgių savivaldybės. Dalyvaujant LMOF programoje mokiniai varžosi skirtingose sporto šakų varžybose. Didžiausias sporto šakų varžybų pasirinkimas yra stebimas didesniuose miestuose. Pagal sporto šakas didžiausias dalyvių aktyvumas taip pat fiksuotas didesniuose miestuose, tačiau mokinių užimtumas yra mažas.

3.4. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio efektyvumo vertinimas

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio II etapas vyksta savivaldybių pagalba. Tyrimo metu buvo ypač svarbu išsiaiškinti miestų, rajonų savivaldybių atstovų, atsakingų už mokinių sportą, nuomonę apie šią užimtumo priemonę.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad savivaldybių atstovų atsakingų už sportą nuomonė apie LMOF yra teigiama. Net 89,66 proc. Tiriamųjų LMOF vertina teigiamai. Neigiamų vertinimų nebuvo aptikta. 10,34 proc. savivaldybių darbuotojų į anketos klausimus neatsakė (18 pav.).

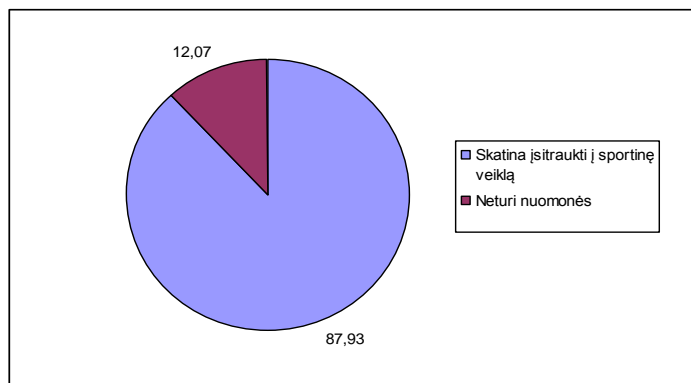
Teigiamai vertinamas LMOF parodė, kad ši vykdoma mokinių užimtumo programa yra reikalinga ne tik mokiniams, tuo pačiu ji yra pagalbinė priemonė savivaldybėms, kurios stengiasi ugdyti jaunąją kartą.

18 pav. LMOF vertinimas (N = 58)

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio tikslas – kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto sąjungą, ypač tuos vaikus, kurie nedalyvauja organizuotoje sporto mokyklų veikloje. Todėl, atliekant tyrimą buvo svarbu sužinoti, ar šis tikslas yra pasiektas.

Tyrimo dalyviai į klausimą: „Ar LMOF skatina kuo daugiau mokinių įsitraukti į sportinę veiklą?“ net 87,93 proc. atsakė teigiamai (19 pav.). Todėl galime manyti, kad LMOF yra efektyvi mokinių užimtumą skatinanti priemonė.

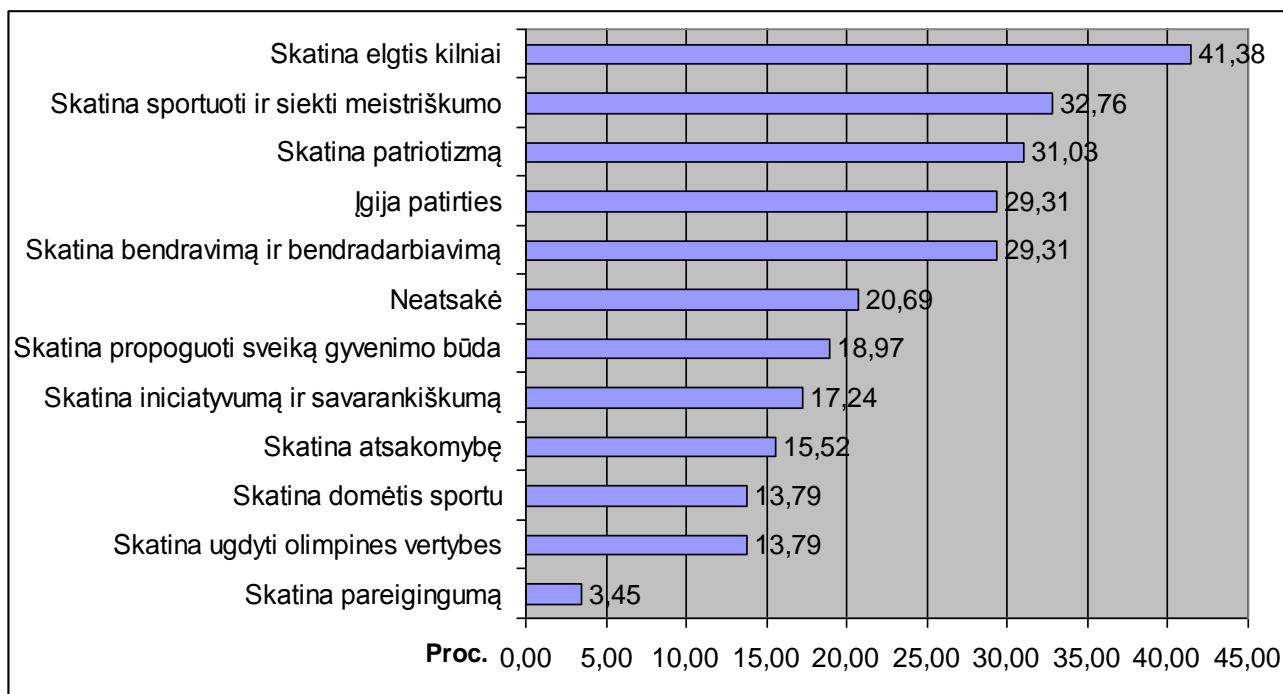

19 pav. LMOF užimtumo vertinimas (N = 58)

Kaip jau išsiaiškinome literatūros šaltinių analizėje, mokinių užimtumas sportu lemia ne tik mokinių sveikatos gerėjimą, nusikalstamumo prevenciją bet ir olimpinių vertybių ugdymą per sporto varžybas ir pratybas.

Lietuvos mokinių olimpiame festivalyje siekiama ne vien tik olimpinio sąjūdžio populiarinimo ir dalyvavimo, bet ir mokinio asmenybės visapusiško ugdymo. Todėl vienas iš LMOF uždavinių yra ugdyti mokinių bendradarbiavimo, sąžiningo elgesio gebėjimus, mokyti tolerancijos ir pagarbos varžovui, skatinti laikytis garbingos kovos ir kilnaus elgesio principų. Mokinio asmenybės ugdymo reikšmę vertino ir miestų rajonų savivaldybių atstovai atsakingi už sportą (20 pav.)

Savivaldybių atstovai nurodė, kad mokiniai, dalyvaudami varžybose, mokosi kilniai elgtis (41,38 proc.). Sporte priimtina, kad kilnus ir garbingas elgesys sporto aikštėse ir už jų ribų būna vertingesnis net ir už pergales. Tai byloja ir pagrindinis festivalio principas: jei ne nugalėti, tai garbingai dalyvauti. Tokia pati ir olimpizmo išraiška: skatinti taikesnį ir geresnį pasaulio kūrimą, sportu ugdant jaunimo olimpizmo dvasią. S. Stonkus (2007) kalbėdamas apie kilnų elgesį ir pergales teigia: „Tik garbingai kovojant įmanoma pasiekti didelių rezultatų ar svorių pergalių“ (32 p.).

20 pav. LMOF dalyvavimo reikšmė mokinio asmenybei (N = 58)

Mokinių dalyvavimas LMOF ir varžymasis tarpusavyje lemia jų norą siekti geresnių rezultatų ir ateityje. Todėl net 32,76 savivaldybių atstovų atsakė, kad dalyvavimas varžybose skatina sportuoti ir siekti meistriškumo. Sportuojant ir dalyvaujant varžybose mokiniai perima sporto idėjas. Sportas dažnai jiems tampa gyvenimo būdu, kur didžiausią pasitenkinimą ir džiaugsmą teikia sportinė kova,

varžymasis, lenktyniavimas, pats žaidimas, aktyvus dalyvavimas jame. Iš tokių noru trykštančių sportuoti mokinių išauga mūsų olimpiečiai.

Sportuojant ir siekiant meistriškumo neišvengiamai atsiranda ir patriotizmo jausmas. A.Juozaitis, (2010) bei A. Šmaižys (2008) patriotizmą laiko nykstančiu jausmu. Tačiau tyrimo rezultatai leidžia su tuo nesutikti. Šį jausmą mokiniai patiria LMOF varžybose. LMOF atidarymo metu atliekamas Lietuvos valstybinis himnas, o pergalės leidžia didžiuotis savimi ir savo mokykla. Patriotizmo jausmas, dalyvaujant LMOF, įdiegiamas pašamoneje ir tampa patirties dalele, siekiant didesnių pergalių gyvenime. Mokiniai, dalyvaudami varžybose, išmoksta kovoti ne tik sporto aikštelėje ar bėgimo take, bet ir už save gyvenime. Nes tie žmonės, kurie pabūna sporto pasaulyje, lengviau atranda vietą gyvenime. Taigi mokiniai, dalyvaudami varžybose, įgyja patirties. Su tuo sutinka 29,31 proc. apklausoje dalyvavusių savivaldybės dalyvių. Tiriamieji pripažįsta (29,31 proc.), kad dalyvaujant varžybose, vyksta bendradarbiavimas, atsiranda komandinės veiklos pojūtis. Bendraujama ir bendradarbiaujama su treneriais, komandos nariais, susirandama naujų draugų. Tai ypač svarbu mokinio asmenybės ugdymui.

Tuo pačiu formuojamas charakteris (22,41 proc.), propaguojama sveika gyvensena (18,97 proc.), iniciatyvumas, atsakomybės jausmas.

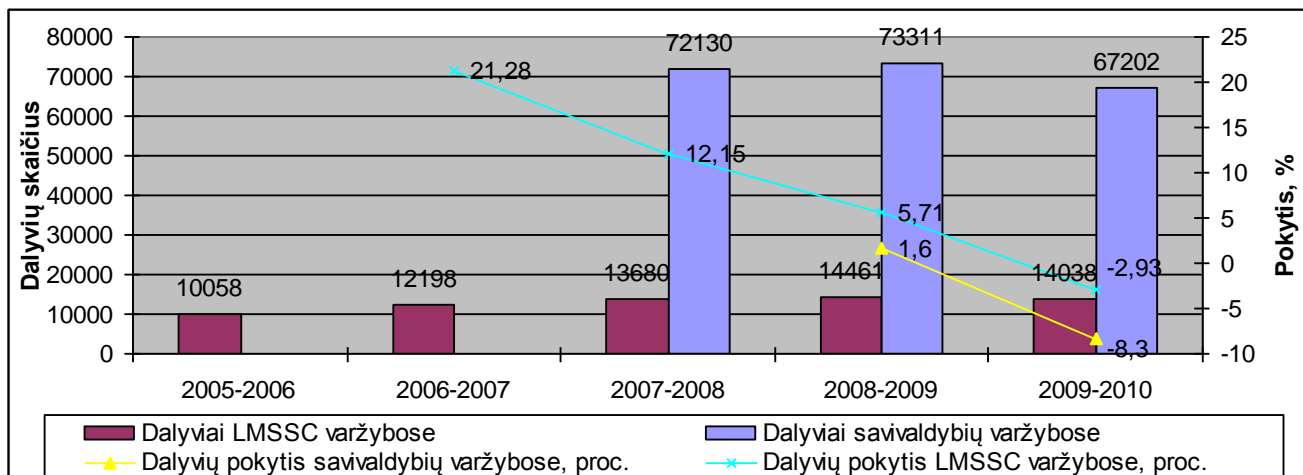
Tyrimų duomenys leidžia teigti, kad savivaldybių vykdomose varžybose dalyvauja jau atrinkti mokyklose mokiniai. Mokytojai atranką vykdo organizuodami tarpklasines ar atrankines varžybas. Todėl teigiamą LMOF naudą jaučia ne vien tik mokiniai, kurie dalyvauja zoninėse, tarpzoninėse, finalinėse ar savivaldybių varžybose, bet ir mokykloje, nepatenkantys į kitus varžybų etapus mokiniai. Tad dalyvaujančių LMOF yra dvigubai, ar trigubai daugiau nei dabar užfiksuojame. Šie veiksniai leidžia pastebėti, kad net ir nedideli pirmieji pradedančiojo pasiekimai sporte jam reiškia savęs įvertinimą ir didėjančią domėjimąsi sportu, fizinį aktyvumą ir vertybinių nuostatų formavimąsi

Apibendrinant šį tyrimą, galime konstatuoti, kad Lietuvos mokinių olimpinis festivalis yra reikalinga užimtumo priemonė, nes festivalis tai ne vien sportinės kovos. Tai dvasios būseną, kurios paskirtis tobulinti ir tausoti visuomenės, kurioje mes gyvename, vertybes. Mokiniai, išmokę garbingo ir kilnaus elgesio sporto varžybose, šiais prioritetais, tikėtina, galės vadovautis ir savo kasdieniniame gyvenime

3.5. Veiksniai lemiantys Lietuvos mokinių olimpinio festivalio dalyvių aktyvumą

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio analizė parodė, kad iki 2008-2009 m.m. didėjo dalyvių aktyvumas. Didėjančią Lietuvos mokinių olimpinio festivalio dalyvių aktyvumą labiausiai įtakėjo sporto

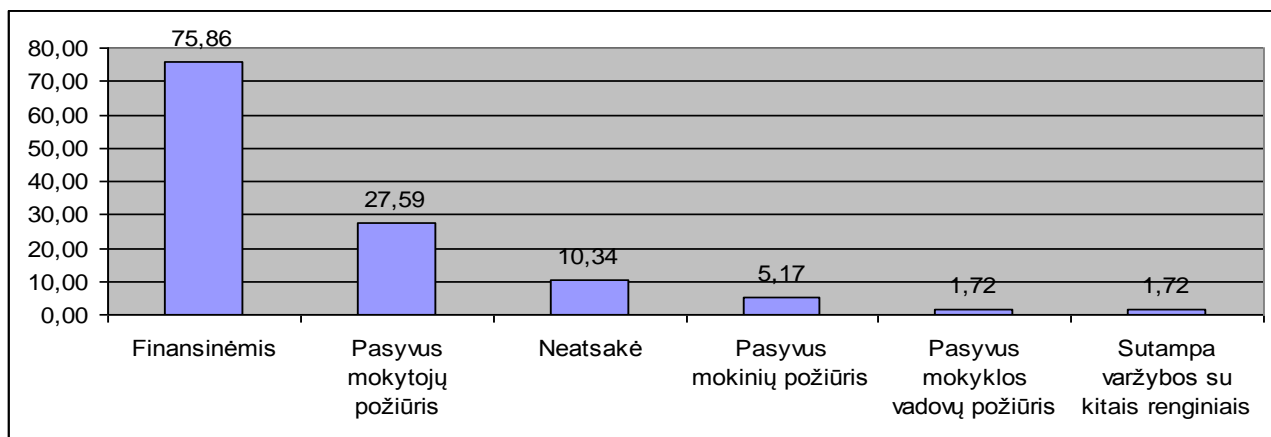
šakų gausėjimas ir atskirų varžybų organizavimas kaimo vietovės mokyklų bei pradinių klasių mokiniams. Didžiausias mokinių aktyvumo didėjimo pokytis buvo užfiksuotas 2006-2007 m.m. Vėliau šis pokytis mažėjo, o 2009-2010 m.m. buvo neigiamas. Tokia pati mažėjimo tendencija nustatyta ir savivaldybių organizuojamose varžybose (21 pav.)

21 pav. LMOF dalyvių skaičiaus dinamika ir jo pokytis (proc).

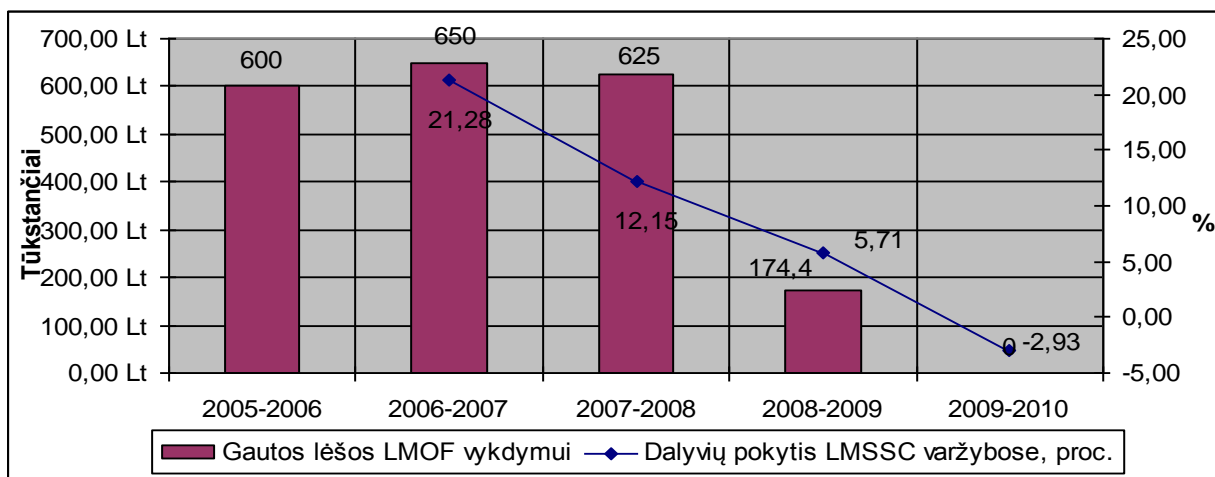
Mokinių mažėjimas LMOF paskatino išanalizuoti veiksnius, kurie įtakoja mokinių aktyvumą.

Apklausus savivaldybių atstovus nustatyta, kad vykdant LMOF varžybas ir deleguojant mokinius į finalines varžybas, 75,86 proc. susiduria su lėšų stygiumi (22 pav.).

22 pav. LMOF vykdymo problemos (N = 58)

Savivaldybių atstovai vieną iš pagrindinių finansinių problemų nurodė teisėjų darbo ir dalyvių kelionės išlaidų apmokėjimą, prizų varžybų nugalėtojams apdovanoti įsigijimą. Tačiau pastarųjų metų skirtos lėšos LMOF vykdymui neleidžia gerinti organizavimo sąlygų, susijusių su finansinėmis (23 pav.).

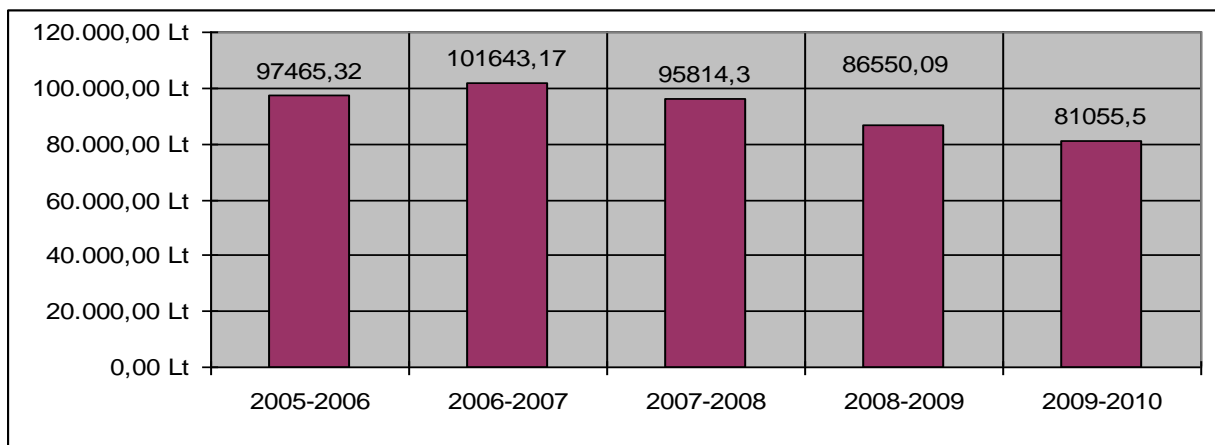

23 pav. Gautų lėšų LMOF vykdymui dinamika ir LMOF dalyvių aktyvumo pokytis.

Šaltinis. Sudaryta darbo autoriaus remiantis Lietuvos mokinių ir studentų sporto centro duomenimis

Kaip matyti 23 paveiksle, 2006-2007 m.m. LMOF organizavimui buvo skirtas didžiausias finansavimas. Tais pat metais dalyvių skaičiaus didėjimo pokytis buvo didžiausias - 21,28 proc. 2007-2008 m.m. šis pokytis mažėjo atitinkamai finansavimo galimybėms. Todėl galima daryti prielaidą, kad padidėjus LMOF finansavimui, mokinių, dalyvaujančių varžybose skaičius, padidėtų.

Pateiktais statistikos departamento duomenimis bei Kūno kultūros ir sporto departamento duomenimis išsiaiškinome, kad savivaldybių sporto padalinių lėšos taip pat mažėjo. Todėl galime teigti, kad šis mažėjimas lėmė ir mažėjantį dalyvių skaičių savivaldybių organizuojamose varžybose (24 pav.).

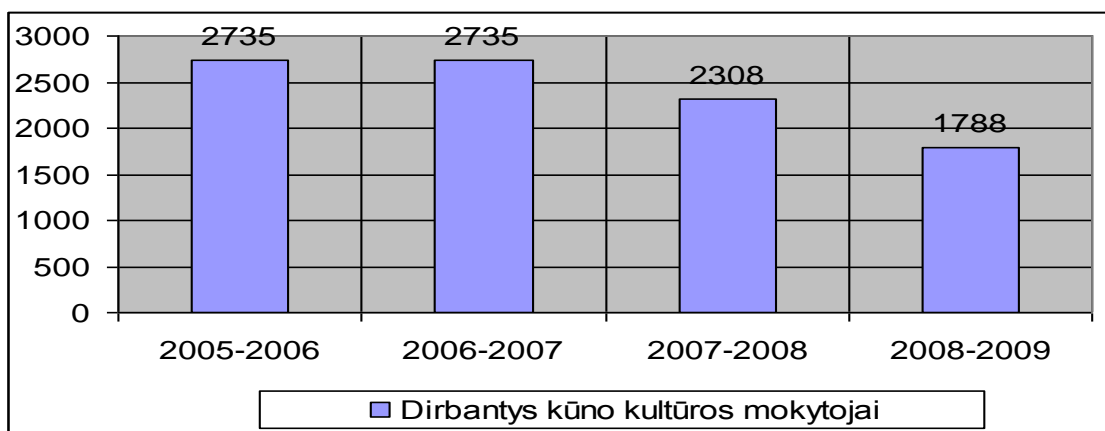
24 pav. Savivaldybių sporto padalinių finansinių galimybių dinamika (Lt.)

Lėšų stygių įtakojo bendra Lietuvos ekonominė situacija šalyje. Tyrimo metu išsiaiškinome, kad lėšų stygius yra susijęs ir su kūno kultūros mokytojų pasyviu požiūriu į neformaliojo ugdymo veiklą. Vykdamas švietimo reformas mokykloje ir įvedus mokinių krepšelius, daugelyje mokyklų sumažėjo finansavimas. Todėl mokyklų vadovai sumažino ar visai panaikino neformaliojo ugdymo valandas, taip

sumažindami kūno kultūros mokytojų motyvaciją ruošti mokinius varžyboms ir vykti į varžybas. Su mokytojų entuziazmu mažėjo ir mokinių aktyvumas varžybose bei jų požiūris į sportą (22 pav.).

Tyrimė paaiškėjo ir tai, kad dėl vykdomos reformos Lietuvoje sumažėjo kūno kultūros mokytojų etatų skaičius. Tikslinga pabrėžti, kad kūno kultūros mokytojai turi svarbią reikšmę mokinių fiziniam aktyvumui ir dalyvavimui LMOF. Deleguojant mokinius į varžybas jie tampa komandų vadovais, pagalbinkais, kurie rūpinasi auklėtinių dalyvavimu varžybose.

Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenimis, kūno kultūros mokytojų etatų Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose kiekvienais metais laipsniškai mažėjo: 2008-2009 m. m. kūno kultūros mokytojų sumažėjo net 520, lyginant su praėjusiais metais. Todėl galime teigti, kad LMOF dalyvių aktyvumui įtakos turi kūno kultūros mokytojų etatų skaičiaus mažėjimas Lietuvos mokyklose (. 25 pav.).

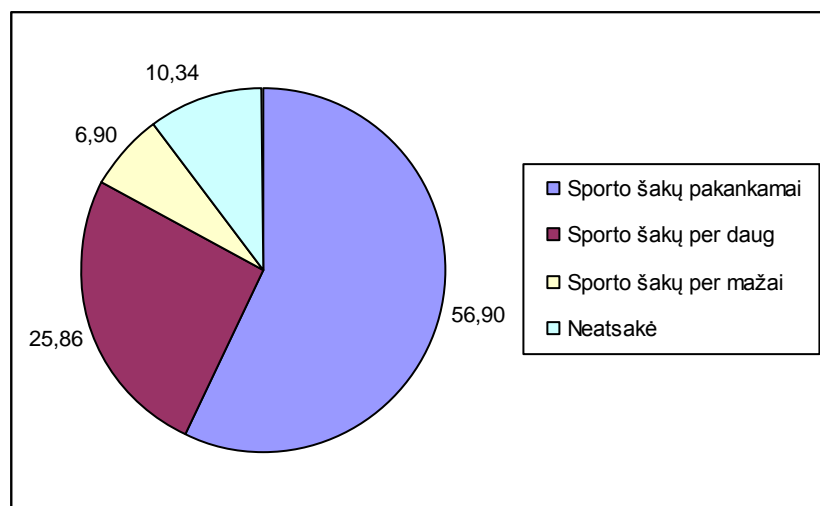

25 pav. **Dirbančių kūno kultūros mokytojų skaičiaus dinamika.**
Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus remiantis Lietuvos sporto statistikos metraščiais.

Taigi pastaraisiais metais mažėjant lėšoms, mokinių sportui savivaldybėse bei mažėjant mokytojų ir mokinių skaičiui mokyklose, ir tai kelia klausimus: gal per daug sporto šakų LMOF programoje, gal jau nepajėgiama dalyvauti visose LMOF siūlomose sporto šakose? Todėl tyrimo dalyviams į anketą buvo įtrauktas klausimas apie tai, ar savivaldybių atstovų nuomone sporto šakų LMOF yra pakankamai, ar pageidautų jų daugiau.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad 56,90 proc. savivaldybių mano, jog sporto šakų yra pakankamai. Savivaldybių atstovai įsitikinę, kad kuo daugiau sporto šakų, tuo daugiau galimybių sudaroma pasireikšti mokiniui. 6,9 proc. tiriamųjų atsakė, kad reikia didinti sporto šakų skaičių (24 pav.).

Svarbi ir 25,86 procentų savivaldybių atstovų, atsakiusių, kad sporto šakų per daug, nuomonė. Ši nuomonė leidžia suprasti, kad visoje LMOF programoje savivaldybės nepajėgia dalyvauti.

26 pav. LMOF programos (sporto šakų) vertinimas (N = 58)

Apibendrinant galime teigti, kad LMOF sistemą įtakoja daug išorinių veiksnių: bendras mokinių mažėjimas mokyklose, kūno kultūros mokytojų mažėjimas, ekonominė situacija šalyje ir skiriamas finansavimas sportui, pasyvus mokytojų ir mokinių požiūris. Siekiant spręsti šias problemas būtina tobulinti LMOF sistemą.

3.6. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio sistemos tobulinimo analizė

Pastaraisiais metais mažėjantis dalyvių aktyvumas Lietuvos mokinių olimpiniame festivalyje verčia susimąstyti apie festivalio sistemos tobulinimą.

Tyrimo rezultatai parodė, kad 36,21 proc. tiriamųjų manymu nieko nereikia keisti. Savivaldybių atstovai pritaria, kad LMOF yra vykdomas, nes organizuojamose varžybose mokiniams sudaromos galimybės išbandyti savo jėgas su kitų miesto bendrojo lavinimo mokyklomis (5 lentelė).

Gauti rezultatai atskleidė, kad LMOF vykdomų varžybų datos dažnai būna nesuderintos su federacijomis (18,97 proc.). Taip pat LMOF varžybos dubliuojasi su kitomis. Mokykloje esantis kūno kultūros mokytojas negali vykdyti į skirtingas varžybas vienu metu. Norint sulaukti gausesnio dalyvių skaičiaus varžybose, būtina atsižvelgti į šį kriterijų, žinant ir tai, kad kūno kultūros mokytojų skaičius kiekvienais metais Lietuvoje mažėja.

Tyrimas patvirtino, kad LMOF dalyvauja sporto mokyklas lankantys mokiniai. Sporto mokyklų auklėtiniai dalyvaudami varžybose, pasiekia geresnius rezultatus, nes juos tam rengia treneriai. Esant tokiai situacijai nesudaromos lygios galimybės mokiniams varžytis. Taip pat tai prieštarauja LMOF tikslui - kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto sąjūdį ir ypač tuos vaikus, kurie nedalyvauja

organizuotoje sporto mokyklų veikloje. Šis klausimą planuojama viešai analizuoti su LMSSC darbuotojais artimiausiu metu.

5 lentelė

Siūlymai ir rekomendacijos LMOF sistemai tobulinti (N = 58)

Eil. Nr.	Siūlymai	Atsakymų pasiskirstymas (proc.)
1.	Nieko nereikia keisti, viskas puiku	36,21 %
2.	Suderinti varžybų datas	18,97 %
3.	Uždrausti sporto mokymo įstaigų auklėtiniams dalyvauti LMOF	12,07 %
4.	Lengvosios atletikos varžybas vykdyti lauka	10,34 %
5.	Keisti estafečių „Drąsūs, stiprūs vikrūs“ rungtis	8,62 %
6.	Stalo teniso varžybas vykdyti atskirai: kaimo vietovių mokykloms ir miesto mokykloms	6,9 %
7.	Lengvosios atletikos kroso estafečių varžybas vykdyti atskirai: kaimo vietovių mokykloms ir miesto mokykloms	6,9 %
8.	LMOF programoje esančias sporto šakas derinti su mokykloje esančiomis kūno kultūros programomis	5,17 %
9.	Sumažinti „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafetėse esančių komandoje dalyvių skaičių	5,17 %
10.	Varžybas vykdyti vis skirtingose vietose	3,45 %
11.	Pradinių klasių mokiniams vykdyti bendrojo fizinio parengimo varžybas: šuolį į tolį iš vietos, šuoliukai per šokdynę, atsilenkimai, kybojimas.	1,72 %

Apklaustieji ypač pabrėžė pradinių ir kaimo vietovių mokyklų sporto šakų varžybų reikšmę. Jų pageidavimu į LMOF programą reikėtų įtraukti kaimo mokyklų mokinių stalo teniso bei kroso sporto šakų varžybas. Pradinių klasių mokiniams į programą tikslinga įtraukti bendro fizinio pasirengimo varžybas, pavyzdžiui, šuoliukai su šokdyne, atsilenkimus, kybojimą prie skersinio.

10,34 proc. tiriamųjų nuomone lengvąją atletiką būtina vykdyti lauke, kuomet geros sąlygos treniruotis stadionuose. Mokyklos neturi sąlygų žiemą treniruoti mokinius lengvosios atletikos rungčių sporto salėse, todėl siūlo lengvąją atletiką vykdyti lauko sąlygomis.

Tyrimo metu nustatyta ir tai, kad reikia keisti LMOF programoje estafečių „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių rungtis. Apklausoje dalyvavusių nuomone estafetės jau yra atsibodusios mokiniams, todėl atsiranda jų pasyvus požiūris į dalyvavimą varžybose bei aktyvų sportavimą.

Tyrimo dalyvių nuomone, dėl mažėjančio mokinių skaičiaus Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose būtina mažinti „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafetėse esančių mokinių skaičių. Tuo įsitikinę 5,17 proc. apklaustųjų.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galime teigti, kad būtina spręsti pagrindines Lietuvos mokinių olimpinio festivalio problemas: efektyvinant mokinių užimtumą ir skleidžiant olimpinių vertybių nuostatas, racionaliai derinant varžybų laiką, vykdant varžybas lauko sąlygomis, keičiant ir įvairinant „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių rungtis ir t.t.

3.7. Olimpinių ugdymo efektyvumas Lietuvos mokinių olimpinio festivalio kontekste

Lietuvos mokinių olimpinis festivalis prasidėjo 2005 metais. Kiekvienais metais šis olimpinis sąjūdis prasideda gražia švente bendrojo lavinimo mokykloje. Atidarymo metu įžiebiamas Lietuvos mokinių olimpinio festivalio ugnis simboliškai skelbia festivalio pradžią. 2011 m. ši ugnis liepsnojo jau šeštąjį kartą.

LMOF pradiniam vykdymo etape jungęs 17 sporto šakų, šiuo metu savo programoje yra įtraukęs 23 rungtis bei vykdo 8 atskiras varžybas kaimo vietovių mokyklos mokiniams ir 4 varžybas pradinių klasių mokiniams. Sporto šakų gausėjimas bei kaimo vietovių mokyklų ir pradinių klasių grupių atskyrimas lėmė ir mokinių aktyvumo dinamiką (6 lentelė).

6 lentelė

LMOF dalyvių aktyvumas ir jį lemiantys veiksniai

Kriterijai	2005-2006 m.m.	2006-2007 m.m.	2007-2008 m.m.	2008-2009 m.m.	2009-2010 m.m.
Sporto šakų įvairovės kaita, vnt.	17	21	23	23	23
LMSSC surengtų LMOF sporto šakų varžybų plėtotė, vnt.	334	372	406	416	402
Kaimo vietovių mokyklų varžybų atskyrimas nuo miesto mokyklų, vnt.	-	2	5	1	-
Pradinių klasių mokinių varžybų atskyrimas nuo vyresnių klasių mokinių, vnt.	-	-	3	1	-
Mokinių aktyvumas LMSSC varžybose (lyginant su bendru mokinių skaičiumi Lietuvoje), proc.	1,87 %	2,37 %	2,80 %	3,11 %	3,19 %
Mokinių aktyvumas savivaldybių varžybose (lyginant su bendru mokinių skaičiumi Lietuvoje), proc.	-	-	17,9 %	19,1 %	18,6 %

Tyrime paaiškėjo, kad daugiausiai mokinių į LMOF vykdomą olimpinį sąjūdį įtraukė Ignalinos ir Pagėgių savivaldybės. Ignalinos organizuojamose varžybose kiekvienais metais vidutiniškai dalyvauja 72,9 proc. mokinių, o Pagėgių savivaldybėje dalyvauja 58,4 proc. mokinių. Kitose savivaldybėse šis dėmesys ne toks didelis nors ir vykdo daugiau sporto šakų varžybų. Apie nepakankamą savivaldybių

dėmesį mokinių sportui rašoma ir Lietuvos respublikos kūno kultūros ir sporto strategijoje 2005-2015 metams situacijos analizėje. Joje teigiama, kad viena iš Lietuvoje esančių sporto silpnybių: nepakankamas savivaldybių dėmesys vaikų užimtumui per sportą programoms vykdyti. Šis nepakankamas dėmesys gali būti siejamas su savivaldybių atstovų nuomone dėl mokinių užimtumo.

Tyrimo rezultatai leidžia konstatuoti, kad savivaldybių atstovų nuomonė apie mokinių užimtumą vykdant LMOF yra teigiama. Net 89,66 proc. savivaldybių LMOF vertina teigiamai ir 87,93 proc. tiriamųjų teigia, kad šis olimpinis sąjūdis skatina mokinius įsitraukti į sportinę veiklą.

Taigi dalyvaudami LMOF mokiniai varžosi skirtingose sporto šakų varžybose. Tyrimas parodė, kad daugiausiai mokinių dalyvauja kvadrato, lengvosios atletikos ir „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose. Sporto šakos gausumą lemia komandoje esantis dalyvių skaičius. Kvadrato komandą sudaro 12 narių, o „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ komandoje yra 24 nariai. Lengvosios atletikos kroso estafečių komandą sudaro 8 dalyviai, atskirų rungčių komandą sudaro – 5 dalyviai, o keturkovės komandą sudaro - 6 nariai.

Mokinių aktyvumą kvadrato ir „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose įtakoja tai, kad varžybose dalyvauja 3-6 klasių mokiniai, kurie mokyklose daugiausia kultivuoja tik šias sporto šakas, nes kitos sporto šakos dar jiems per sudėtingos. Mokinių aktyvumą paaiškina ir J.Ruškauskas, D.Žvidrauskas ir V.Stanišauskienė (2009) atliktas tyrimas. Autoriai išvadose teigia, kad daugiausia neformaliojo vaikų švietimo veikloje dalyvauja pradinė klasių mokiniai. Kuo aukštesnė klasė, tuo mažiau jos vaikų lanko neformaliojo ugdymo veiklas, nesvarbu kiek būrelių jie būtų lankę anksčiau.

Kaip jau minėjome, festivalis vyksta penkiais etapais. Aukščiausio lygio yra penktasis finalinis etapas. Patekimas į Lietuvos mokinių olimpinio festivalio finalines varžybas dažnai tampa visų mokyklų pagrindiniu siekiu, kadangi patekti į vis aukštesnį etapą sunku, reikia nugalėti savo rajone, vėliau zonoje, tarpzoninėse ir tik vėliau komanda patenka į finalą. Mokiniai patekti į kitą etapą gali tik tokiu atveju, jeigu sistemingai sportuoja, kryptingai rengiasi ir yra tvirtos fizinės prigimties. Todėl galime teigti, kad LMOF skatina mokinius sistemingai sportuoti ir rūpintis savo sveikata. Sportuojantis mokinys visų pirma yra užimtas mokinys, kuriam svarbu siekti užsibrėžto tikslo.

Dalyvaudami LMOF programoje mokiniai patiria pergales džiaugsmą ir išgyvena pralaimėjimus, tačiau neabejotinai visi patiria olimpizmo dvasios akimirklį. Nugalėtojų garbei kyla Lietuvos valstybinė vėliava ir skamba patriotizmo persmelktas Lietuvos himno akordai. Tačiau visi šio renginio dalyviai tampa nugalėtojais, nes susiranda naujų draugų, patiria garbės ir orumo apraiškas.

LMOF, prasidėjęs bendrojo lavinimo mokykloje, visuomet pasibaigia uždarymo švente, kuri vyksta kartu su olimpine diena Vingio parko stadione. Uždarymo šventėje dalyvaujanti Lietuvos respublikos prezidentė kiekvienam nugalėtojui ir prizininkui, kartu su buvusiais ir esamais olimpiečiais

teikia taures – pergalių simbolius. Šie apdovanojimai pasak Vaicekauskienės H. (2007) turi išskirtinę prasmę. Autorė pabrėžia, kad sportuojančio mokinio pastangos duoda tam tikrų rezultatų, o rezultatai turi būti pastebėti. Tada pasitenkinimo jausmas, džiaugsmas, pasigėrėjimas veikla didina pasitikėjimą savo jėgomis ir skatina dar kūrybiškesnei veiklai.

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio siekiama ne rekordų. Juo stengiamasi ugdyti žvalų, sveiką, fiziškai tobulą žmogų. Festivalis - tai dvasios būseną, kurios paskirtis tobulinti ir tausoti visuomenės, kurioje mes gyvename, vertybes. Mokiniai, dalyvaudami varžybose, realizuoja savo kūrybinį ir intelektualinį potencialą, mokosi gyventi darnoje su savimi ir aplinkiniais. Nuo šių vertybinių nuostatų priklauso mokinio elgesys, mokymasis, santykiai su bendraamžiais ir suaugusiais, gebėjimas sau išsirinkti tikslus ir juos įgyvendinti.

Apibendrinant, galime teigti, kad tyrimo rezultatai patvirtino hipotezę, teigiančią, kad Lietuvos mokinių olimpinio festivalio programos vykdymas skatina olimpinio ugdymo sistemos efektyvumą, pasireiškiantį prasmingu mokinių užimtumu, fiziniu aktyvumu ir vertybių kaita.

DISKUSIJA

Olimpinis ugdymas Lietuvoje yra viena iš naujoviškų ir savo turiniu patrauklių ugdymo formų. Atlikto tyrimo metu išanalizavome vieną iš efektyvių neformaliojo olimpinio ugdymo veiklos sričių - Lietuvos mokinių olimpinio festivalio (LMOF) vykdymą.

Atliktas tyrimas leido įvertinti Lietuvos mokinių olimpinio festivalio svarbą mokinio asmenybės raiškai. Lietuvos mokinių olimpinis festivalis skatina mokinius elgtis kilniai bei skatina juos sportuoti. Gauti duomenys sutampa su I. Smalinskaitės (2003) atliktais tyrimais. Autorė tyrimo metu pabrėžė, kad mokinių dalyvavimas olimpinio ugdymo programoje skatina juos domėtis sportu, būti fiziškai aktyviais ir plėstis vertybinėms nuostatomis.

Gauti duomenys patvirtino ir D. Landers, J. Landers (1978), W Schahter (1989) teorinius teiginius, kad teigiama varžybų įtaka pasireiškia tuo, kad sportininkai mokosi laikytis taisyklių ir normų, egzistuojančių sporte. Todėl sportinė veikla gali padėti rengti vaikus visuomeniniam suaugusiųjų gyvenimui.

Lietuvos mokinių olimpinio festivalio svarbą suvokia daugiau nei 89 proc. savivaldybių atstovų. I. Smalinskaitės (2003) mokytojų tyrimai parodė, kad olimpinio ugdymo taikymo reikšmę suvokia ir mokytojai.

Rogaitės L. ir Matonytės (2007) tyrimo metu išsiaiškinta, kad mokiniai – labiausiai sportuojanti visuomenės dalis. Autorės tyrimo metu nustatė, kad daugiau nei 50 proc. mokinių lanko organizuotas pratybas. Mūsų tyrimas parodė, kad Lietuvos mokinių olimpiame festivalyje dalyvauja 18,5 proc. mokinių.

Tyrimo metu išsiaiškinome, kad daugelis savivaldybių mažai organizuoja varžybų. Nesudaromos mokiniams galimybės realizuoti save. Rogaitės L. ir Matonytės (2007) tyrimai patvirtina šiuos duomenis. Autorės nustatė, kad pagrindinė problema su kuria susiduria sportuojantys mokiniai – nepakankamas organizuojamų varžybų skaičius.

Apibendrinant galime teigti, kad Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose olimpinio ugdymo programų įgyvendinimas, kaip ir sporto plėtra mokyklose, tebėra viena silpniausių pedagoginio darbo su jaunimu grandžių. Siūlytume kas trejus metus kartoti šį tyrimą – Lietuvos mokinių olimpinio festivalio veiklos efektyvumui nustatyti. Koncentruotis siūlytume ties savivaldybėmis, kurių aktyvumas organizuojant LMOF varžybas yra mažas, jas patyrinėti, tai padėtų geriau suprasti mokinių dalyvavimo varžybose veiksnius ir kurti efektyvesnę Lietuvos mokinių olimpinio festivalio sistemą ir pačia olimpinio ugdymo ir sporto strategiją.

IŠVADOS

1. Teorinės šio darbo išvalgos leidžia teigti, kad olimpinis ugdymas - tai jaunimo socialinė filosofija, pabrėžianti sporto vaidmenį pasaulio raidai, jaunimo doroviniam ugdymui, puoselėjanti universalias, susijusias su žmogaus dvasiniu ir fiziniu grožiu, tolerancija ir kultūra, vertybes. Olimpinis ugdymas rengia žmogų gyvenimui, naujam suvokimui, teikia patirties, skatina kultūrinį ir asmeninį identitetą, toleranciją kitiems, savigarbą ir leidžia suprasti olimpinę filosofiją ir jos vertybes.
2. Lietuvos mokinių olimpinis festivalis (LMOF) yra vienas iš pagrindinių neformaliojo olimpinio ugdymo veiklos įgyvendinimo sričių, kurios tikslas kuo daugiau mokinių įtraukti į sporto sąjūdį, o ypač tuos vaikus, kurie nedalyvauja organizuotoje sporto mokyklų veikloje
3. Tyrimo rezultatai išryškino LMOF dinamiškumą: į festivalio programą sistemingai įtraukiamos naujos sporto šakos, ypatingas dėmesys skiriamas kaimo vietovių mokyklų ir pradinių klasių mokinių aktyviam dalyvavimui olimpinio festivalio programoje.
4. LMOF kaitą įrodo teigiami (išskyrus 2009-2010m.m.) mokinių aktyvumo rodikliai: 2007-2008 m.m. dalyvavo 17,9 proc. mokinių, 2008-2009 m.m. - 19,1 proc. mokinių. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2009-2010 m.m. dėl ekonominės situacijos šalyje mokinių aktyvumas nežymiai sumažėjo - festivalio programoje dalyvavo 18,6 proc. visų bendrojo lavinimo mokyklose besimokančių mokinių.
5. Aktyviausiai LMOF programoje dalyvauja mažesniu mokinių skaičiumi disponuojančios savivaldybės. Aktyviausiai mokiniai dalyvauja kvadrato, lengvosios atletikos ir „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ estafečių varžybose. Motyvuotą mokinių dalyvavimą įvairių sporto šakų varžybose pagrindžia olimpinio ugdymo idėja, mokinių noras sportuoti, varžybinis momentas.
6. Tiriamųjų nuomone LMOF ugdo mokinių patriotizmo jausmą, motyvuoja sportuoti, siekti meistriskumo bei propaguoti sveiką gyvenimo būdą, atveria galimybes formuoti sportuojančiųjų vertybinėms nuostatoms.
7. Tyrimo rezultatų pagrindu galima išskirti šiuos Lietuvos mokinių olimpinio festivalio dalyvių aktyvumą lemiančius teigiamus veiksnius: naujų sporto šakų įjungimą į LMOF programą; sporto šakų varžybų vykdymo sistemos koregavimą, įtraukiant kaimo vietovių mokyklų ir pradinių klasių mokinių varžybų organizavimą; pozityvų savivaldybių atstovų ir mokytojų požiūrį į Lietuvos mokinių olimpinį festivalį bei jo vykdomą veiklą.
8. Mokinių aktyvumo mažėjimą LMOF veikloje lėmė šie tyrimo rezultatais grindžiami veiksniai: bendras mokinių skaičiaus mažėjimas mokyklose; mažėjantis kūno kultūros mokytojų skaičius mokyklose; pasyvus mokytojų požiūris į olimpinį ugdymą; mažėjantis finansavimas LMOF varžybų vykdymui.

REKOMENDACIJOS

Tyrimo rezultatų pagrindu Lietuvos mokinių olimpinio festivalio sistemos efektyvimumui rekomenduotina:

1. Į LMOF programą įtraukti daugiau sporto šakų – bendro fizinio rengimo pratimus (kybojimai, šuoliukai su šokdyne šokdyne, šuolis į tolį iš vietos ir pan.);
2. 3-4 klasių kvadrato varžybas vykdyti atskirai mergaitėms ir berniukams;
3. LMOF sporto šakų varžybas pradėti vykdyti mokslo metų pradžioje, rugsėjo mėnesį;
4. Lengvosios atletikos ir futbolo varžybas vykdyti lauko sąlygomis;
5. Sukurti motyvacijos sistemą kilnaus elgesio LMOF dalyviams skatinti;
6. Didinti festivalio sklaidą atviroje spaudoje, televizijoje;
7. Ieškoti rėmėjų LMOF vykdymui.
8. Krepšinio varžybas vykdyti trijose amžiaus grupėse
9. Savivaldybių varžybose taikyti identišką, lyginant su LMOF, taškų skyrimo metodiką už pasiektus rezultatus.

LITERATŪRA

1. Adler P. A., Adler P. (1994) Social reproduction and the corporate other: the institutionalization of afterschool activities. *The sociological quarterly*. 35, (416) 309-327.
2. Babonienė O. 2010. Rūpesčių daugiau nei džiaugsmo. *Sportas*, 2010 m. rugsėjo 15 d., p 7
3. Barkauskaitė M. (2001). Paaugliai: sociopedagoginė dinamika. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
4. Beleškevičienė F. (2007). Pilietinio ir olimpinio ugdymo mokykloje tapatumai. Per sportą į pilietinę kultūrą. Vilnius: Standartų spaustuvė. p. 62-73.
5. Bendradarbiavimo sutartis. 2005 m. birželio 9 d.
6. Biddle S., Sallis J., Cavill N. (1998). *Young and active? Young people and health – enhancing physical activity – evidence and implications*. London.
7. Bulotaitė L., Gūdžinskienė V. (2004). Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa. Vilnius: „Standartų spaustuvė“.
8. Davidavičienė A. G. (2001). Tėvams apie narkotikus: kaip apsaugoti vaikus? Vilnius: „Efrata“.
9. Čilinskas K., Juozaitis A. (2010). Ar šiandienos jaunimui patriotizmas yra vertybė? Prieiga per internetą. [Žiūrėta: 2011-02-30]: <www.ziniur.lt/lt/klausimas/ar-siandienos-jaunimui-patriotizmas-yra-vertybe>
10. Dong Ja Yang (2005). Physical education and globalization: a new paradigm for the revitalization of holistic education through the globalization process the 46th ICHPER. SD. Anniversary World Congress: New proceedings. p. 14–18.
11. Georgiadis, K. (2006). Olympic studies and Olympic education in the International olympic academy. 8th International Session for Directors of National Olympic Academies. P. 1–14.
12. Gobikas M., Kamerūnas Z. (2006). *Sporto renginių vadybos ypatumai*. Kaunas: LKKA.
13. Isberg L. (1988) *Fair Play initiatives in Scandinavian Countries. Promotion or Frair Play*. Brusel.
14. Jankausko J. (1998). Olimpinis sąjūdis ir aplinka. *Sporto mokslas*, 4 (41), p. 6-8.
15. Jaras V.G. (1999). Kūno kultūros humanizavimo ir demokratizavimo linkmė. Vilnius: A.Varno personalinė įmonė.
16. Jovaiša L., Vaitkevičius J. (1987). *Pedagogikos pagrindai. Bendroji pedagogika. Auklėjimo teorija*. Kaunas: Šviesa.
17. Karoblis, P. (2004). Olimpinio švietimo raidos tendencijos pasaulyje. *Sporto mokslas*, 3 (37), p. 4-5.

18. Karoblis P. (2006). Olimpinio švietimo humanistinės ištakos, perspektyvos ir problemos. *Sporto mokslas*, 3 (45), p. 10-14.
19. Konstantinovas N. ir k.t., (1978). *Pedagogikos istorija*. Vilnius: Mokslas.
20. Landers D. O., Landers J (1978). Sociolization via the interscholastic athletics: Its effects on delinquency. *Sociology of education*.
21. Levickienė G., Kardelis K. (1999) moksleivių fizinės saviugdos komponentų bei socialinių ir edukacinių veiksnių sąveika. *Socialiniai mokslai*. 4 (21), p 91-81.
22. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio nuostatai 2005. Vilnius.
23. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas (2003), „Dėl valstybės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“. Vilnius
24. Lietuvos sporto statistikos metraštis 2009 m. Vilnius: „Petro ofsetas“
25. Lietuvos sporto statistikos metraštis 2008 m. Vilnius. „Petro ofsetas“
26. Lietuvos sporto statistikos metraštis 2007 m. Vilnius. „Petro ofsetas“
27. Lietuvos sporto statistikos metraštis 2006 m. Vilnius. „Petro ofsetas“
28. Lietuvos statistikos departamentas. [Žiūrėta: 2011-04-05]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt/>>.
29. Martišauskienė E. (2004). Paauglių dvasingumas kaip pedagoginis reiškinys. Vilnius, Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
30. Miškinis K. (1998). Sporto ir kultūros sąsaja: įtaka žmogaus tobulėjimui. *Sporto mokslas*, 4 (41), p. 20-23.
31. Miškinis K., Kaškelytė I. (2000) Mokiniu požiūris į sportą, kaip visapusiška asmenybės ugdymo priemonė. *Sporto mokslas*. 4 (22), p. 20-24.
32. Miškinis K. (2005) Skatinkime kilnumą ir garbingumą. *Olimpinė panorama*. 1 (59), p. 24-27.
33. Neron G. A. (1988). *Psychological and Sociological Motives for Violence in Sport. Promotion of Fair Play*. Brusel.
34. Nutautaitė D. (2007). Sporto švenčių nori ir gimnazistai. Informacinio leidinio „Švietimo naujienos“ priedas *Mūsų vaikai*. 3 (9), p. 5.
35. *Olimpinė chartija* (2004) Lietuvos tautinis olimpinis komitetas. Vilnius: Standartų spaustuvė.
36. Paulavičiūtė A. (2002). *Renginių organizavimo ABC*. Vilnius: „Ciklonas“.
37. Piesarskas B. (1999). *Anglų-lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Alma littera.
38. Poviliūnas A. (2002). Lietuvos tautinis olimpinis komitetas ir olimpinio ugdymo uždaviniai. *Mokslinė-metodinė konferencija Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas*. Kaunas, 2002 m. balandžio 5 d.

39. Parry, J. (2003). Olympism for the 21st century: From local to global, or from global to local? 7th International Session for Directors of National Olympic Academies. P. 1–21.
40. Puišienė E. (2000), Olimpinio švietimo įtaka jaunimui simboliniu sporto vertybių požiūriu. *Sporto mokslas*. 3 (21), p. 32-4
41. Puišienė E. (2002). Olimpinio ugdymo programos konceptualioji paskirtis. Mokslinė-metodinė konferencija Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas. Kaunas, 2002 m. balandžio 5 d.
42. Puodžiukas A. (2002). Olimpinio ugdymo problemos. Mokslinė-metodinė konferencija Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas. Kaunas, 2002 m. balandžio 5 d.
43. Pūkelis K. (1998). Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos. Kaunas: Versmė.
44. Rajeckas V. (1997). Mokymas – ugdymo pagrindas. Vilnius: VPU.
45. Rimša P. (1961). Olimpinė ugnis negęsta. Vilnius.
46. Rogaitė L., Matonytė L. (2007). Lietuvos 7-80 metų amžiaus gyventojų požiūrio į kūno kultūros pratybas, sportą ir sportavimo įpročių tyrimo ataskaita. Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras.
47. Rogge J. (2006). Kalba, sakyta Lietuvos kūno kultūros akademijoje. Olimpinė panorama, 2
48. Ruškus J., Žvidrauskas D., Stanišauskaitė V. (2009). *Neformalusis švietimas Lietuvoje. Faktai, interesai, vertinimai*. Vilnius: Sapnų sala.
49. Rutkauskas S. (2007). Olimpizmas mano akimis. Informacinio leidinio “Švietimo naujienos” priedas Mūsų vaikai. Nr 3 (9), p. 7.
50. Schahter W. (1989). Some sources and consequences of interscholastic athletics: The case of participation and delinquency. *International review of sport sociology*. 4 (89), p. 63-79
51. Simulik V. Moksleivių sportas reformuojamoje mokykloje. Mokslinė-metodinė konferencija Vaikų ir jaunimo olimpinis ugdymas. Kaunas, 2002 m. balandžio 5 d
52. Skurvydas A., Stonkus S., Volbekienė V. (2006) Kūno kultūra – geras ir gražus žmogus. Kaunas: LKKA.
53. Smalinskaitė I. (2003) Moksleivių olimpinis ugdymas kaip pedagoginė sistema: daktaro disertacija. Vilnius: VPU.
54. Stoner J., Freeman E., Gilbert D. 1999. Vadyba. Kaunas.
55. Stonkus S. (1998). Žaidimai vaiko kūnui ir sielai. Kaunas: LKKA.
56. Stonkus S. (2002) Sporto terminų žodynas. LKKA.
57. Stonkus S. (2002). Žaidimai: Teorija ir didaktika. Kaunas: LKKA
58. Stonkus S. (2007). Per sportą į pilietinę kultūrą. Vilnius: Standartų spaustuvė.
59. Šalkauskis S. (1992). Rinktiniai raštai, II knyga. Vilnius: Leidybos centras.

60. Šmaižys R. (2008). Patriotizmas šiais laikais nebėra vertybė. [Žiūrėta: 2011-01-29]. Prieiga per internetą: <www.smaizys.lt/zmones/patriotizmas-siais-laikais-nebera-vertybe/patriotizmas>
61. Šniras Š., Malinauskas R. (2006). Moksleivių socialinių įgūdžių ugdymas. Kaunas.
62. Šukys S. (2001). Sportinė veikla, kaip paaugliu orientacijų, asmenybės savybių ir socialinio elgesio formavimosi veiksnys: daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija. Kaunas: LKKA.
63. Šukys S., Lažauninkaitė A. (1999) 10-12 klasių moksleivių požiūris į garbingą kovą. Sporto mokslas. 4 (18), p. 52-56.
64. Tarptautinių žodžių žodynas. 1985. Vilnius.
65. Tarptautinių žodžių žodynas. 2001. Vilnius.
66. Žukowska Z. Žukovskis R. (1998). Universalios olimpinio ugdymo vertybės alternatyvaus ugdymo programoje. Sporto mokslas. 4 (41) p. 13-16.
67. Ефременков К. Н. (1998). Междисциплинарные связи в структуре школьного Олимпийского образования: автореферат дисс. На соискание ученой степени канд. пед. наук./ Смоленский государственный инст. физ.культ. Москва.
68. Кулинкович Е. (2002). Концептуальные подходы к Олимпийскому образованию в республике Беларусь. Олимпийский практика образования: Международны форум: Москва.
69. Лубышева Л. И. (1999). Олимпийская Культура и Спорт в современном обществе. Теория и практика физической культуры. No 12.????
70. Марюшенков С. (2002). Пути внедрения Олимпийского образования в колледже. Практика олимпийского образования: Международны форум: Молодежь – наука – Олимпизм: Материалы: Москва.
71. Манко Нью Аллакаева Л. (2002). Роль проектно-технологической культуры в Олимпийском образовании // Практика олимпийского образования: Международный форум: Молодежь – наука – Олимпизм: Материалы: Москва.
72. Меликсетян Н. Р. (2002). Олимпийское образование в общеобразовательных школах республики Армения. Практика олимпийского образования. Международный форум: Молодежь – наука – Олимпизм: Материалы: Москва.
73. Пирожников Р. (2002). Эффективность моделей олимпийского образования некоторых школ России // Практика олимпийского образования: Международный форум. Молодежь – наука – Олимпизм: Материалы: Москва.
74. V. Stoliarov (1998)

75. Столяров В. И. (2002). Об актуальных проблемах и серьезных ошибках в теории и практике олимпийского образования// Практика олимпийского образования: Международный форум: Молодежь – наука – Олимпизм: Материалы: Москва.
76. Сергеев В. Н. (2000). Гуманистическая направленность реализации олимпийского образования Автореферат десс. На соискание ученой степени канд. пед. наук./ Волгоградская госуд. акад. физ. культ. Волгоградю.